

BUNA VESTIRE, PRAZNICUL CU MANDORLĂ DE LUMINĂ ȘI BUCURIE CE IRADIAZĂ PLANUL DIVIN DE MÂNTUIRE

Diacon dr. Răzvan Emanuel Fibișan

După echinocțiul de primăvară (21 martie), când căldura și lumina soarelui încep să crească progresiv, întorcându-se mirabil spre pământ, creștinii prăznuiesc Buna Vestire (gr. *Evangelhion*, lat. *Anuntatio Beatae Mariae Virginis*, *Blagoveštenia* din slv. *blagovešnic*), o mare sărbătoare mariologică, în amintirea extraordinarului eveniment în care Arhanghelul Gavriil, mai marele oștilor îngerești, ivit intempestiv, dar aievea în liniștea unei mici încăperi din cetatea Nazaretului, la o Fecioară, pe nume Maria, i-a adresat cuvinte nemaiauzite și negândite vreodată de o făptură umană: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har! Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei... Duhul Sfânt va pogori peste tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema” (Luca 1, 28-35).

Întrucât Fecioara Maria a primit cuvântul Arhanghelului cu bucurie, răspunzând cu glas fericit: „Iată roaba Domnului! Fie mie după cuvântul tău!”, nu greșim dacă afirmăm faptul că, acest măreț praznic stă sub semnul bucuriei. Indubitabil, bucuria este cea care definește această sărbătoare, întrucât planul de mântuire a lui Dumnezeu este revelat prin acest măreț eveniment. Când „Cuvântul Tatălui este plămădit de glasul unei mame”, când „odată cu glasul Fecioarei răsare Lumina cea adevărată”, când acest glas al făpturii create a făcut ca pământul

să devină cer, iar cerul să fie locuit de oameni, când acest glas al tinerei fecioare a golit iadul de cei legați în el și a unit îngerii cu oamenii, armonizând un singur cor al celor cerești și al celor pământești în jurul Celui ce este amândouă aceste lucruri², bucuria irumpe, fiind de nestăvilit. Cu alte cuvinte, când Fiul lui Dumnezeu, născut din veci din Tatăl, ia trup omenesc, supunându-se

hotărârii liber asumate de o tânără Fecioară, pentru a descoperi și îndeplini planul divin de mântuire, bucuria devine, fără echivoc, definitorie.

Nu întâmplător, bucuria primăverii, bucuria renașterii naturii din inerția semănată de gerul și înghețul iernii, a fost pusă sub semnul bucuriei Bunei Vestiri. În felul acesta se realizează o simbioză între timpul cosmic și timpul liturgic, ce ascunde un adânc

symbolism. Apariția florilor³, încolțirea semințelor și înmulțirea plantelor își află perechea în zămislirea fără sămânță a lui Dumnezeu în pântecele Fecioarei. Astfel, Buna Vestire reprezintă un prim punct de reper în istoria mântuirii⁴, un măreț moment ce face începutul noului eon,

² Sf. Nicolae Cabasila „Cuvânt la Buna Vestire a Preasfintei Doamne de Dumnezeu Născătoarea și Pururea Fecioara Maria”, în Diac. Ioan I. Ică jr., *Maica Domnului în teologia sec. XX și în spiritualitatea isihastă a sec. XIV: Grigorie Palama, Nicolae Cabasila, Teofan al Niceei*, Editura Deisis, Sibiu, 2008, pp. 461.

³ A se vedea semnificația vazei cu flori din icoana Bunei Vestiri, la Hélène Papastravou, „Le symbolisme de la collone dans la scène de l'Annonciation”, dans *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, tom. 15 (1989-1990), Περίοδος Δ', Αθήνα, 1991, pp. 145-146.

⁴ Michel Quenot, *Sfidările icoanei. O altă viziune asupra lumii*, traducere din limba franceză de Dora Mezdrea, Editura Sophia, București, 2004, p. 62.

¹ R. P. E. Mercenier, *La Prière des Églises de rite byzantin*, II. *Les Fêtes. I Fêtes fixes*, Collection Irénikon, Éditions de Chevetogne (Belgique), 1953, p. 369.

deoarece prin sălășluirea în pântecul fecioresc al Mariei, Dumnezeu, Cel ce este necuprins sau „Cel care are scaun cerul și așternut picioarelor pământul” (Isaia 66, 1), Se naște sub lege, venind între oameni, „ca pe cei de sub lege să-i răscumpere” (Galateni 4, 4-5). Consimțământul Mariei, în forma sa optativă, exprimă o dorință care se vrea, pe deplin, realizată. Prin aceasta, ea aderă total la planul revelat de Dumnezeu și devine Maica Mesiei sau *Dei Genitrix*, permițându-I Fiului lui Dumnezeu să devină al Doilea Adam, conducătorul noii omeniri⁵. Prin urmare, mulțumită consimțământului ei, moartea a fost abolită, iar omenirea a primit puterea să renască la viața dumnezeiască, la viața cea adevărată lipsită de moarte. Așadar, sub razele luminii vernale, firea umană primește binecuvântare de sus, deschizându-i-se poarta spre bucuria perenă și viața veșnică din Împărăția luminii neînserate.

Din aceste motive, atât istoria evanghelică a evenimentului Bunei Vestiri, consemnată de Sfântul Apostol Luca (cap. 1, 26-38), cât și slujba religioasă a sărbătorii, inspirată de bogata literatură patristică⁶, sunt impregnate de lumină și bucurie. La acestea se adaugă și iconografia ortodoxă a Bunei Vestiri, care, pe lângă faptul că reușește să transmită credinciosului mesajul aducător de lumină și bucurie - dat fiind faptul că Dumnezeu, prin milostivirea Lui, împlinește ceea ce a fost prevestit de prooroci cu mult timp înainte (Isaia 7, 14) - conferă dimensiunile teologice ale tainei Dumnezeului-Înomenit. Dacă privim atenți icoana praznicului, observăm că arhanghelul sau mesagerul ceresc este zugrăvit în mișcare; tocmai când coboară din cer, parcă alergând, grăbindu-se să împlinească, cât mai repede, marea misiune pe care i-a încredințat-o Stăpânul său. O asemenea veste, plină de bucurie, nu putea fi tergiversată, ci numaidecât comunicată. Forma hitonului, poziția picioarelor îndepărtate, cu piciorul stâng în mișcare, neatingând încă pământul sau lespedeza micii încăperi din Nazaret, și poziția aripilor deschise (o aripă aflată în aer și cealaltă

lăsată în jos) arată că exprimarea veștii începe înainte de oprirea sa înaintea Fecioarei.

Deasemenea, este foarte sugestivă reprezentarea crainicului ceresc îndreptat spre direcția în care se află Fecioara Maria⁷, având în mâna stângă un toiag (simbol al autorității mesagerului), iar cu mâna dreaptă binecuvântând, oprit parcă ireal sau suspendat în plutire, la pragul dintre lumi, într-un popas-fulger, gata să-și ia din nou zborul spre ierarhiile cerești. Binecuvântarea pe care acesta o dă Mariei și revelarea / comunicarea tainei dumnezeieștii iconomii sunt exprimate prin semnul pe care îl face cu mâna dreaptă, aflată în mișcare și întinsă către aceasta. „Bucură-te ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine!” este salutarea mișcătoare și plină de bucurie prin care este anunțat / binevestit Cuvântul răscumpărător și mântuitor, dar și prin care începe zidirea noii lumi. Cele două mâini întinse una spre cealaltă

(a Arhanghelului ce binecuvintează și a Fecioarei Maria ce acceptă misiunea divină) din grafica icoanei Bunei Vestiri adevăresc faptul că sunt pregătite de perihoreză și de crearea unei noi taine⁸, în care devine posibilă unirea dintre ceresc și pământesc, dintre duh și materie. Această idee mai este sugerată și de cladirile din fundal, în spatele Arhanghelului și a Maicii Domnului, care sunt legate cu o pânză roșie, legătură ce semnifică

⁵ Alexis Kniazev, *Maica Domnului în Biserica Ortodoxă*, traducere din franceză de Lucreția Maria Vasilescu, Editura Humanitas, București, 1998, p. 65.

⁶ Momentul zămislirii Sfintei Fecioare Maria a beneficiat de atenție sporită din partea Părinților Bisericii, generând pagini întregi de comentarii patristice și de hermeneutică. A se vedea, de exemplu, *L'annonciation*, dans *Connaissance des Pères de l'Eglise*, no. 156, Éditions Nouvelle Cité, 2019.

⁷ Mai multe detalii legate iconografia Bunei Vestiri, ne oferă Aleksandra Wasowicz, „Traditions antiques dans les scènes de l'Annonciation”, dans *Dialogues d'histoire anniciene*, vol. 16, no. 2, 1990, pp. 163-177; Gabriel Millet, „Quelques représentations byzantines de la Salutation angélique”, dans *Bulletin de Correspondance Hellénique*, 18, 1894, pp. 453-483; H. Leclercq, *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie*, publié par F. Cabrol et H. Leclercq, I, Paris 1924, col. 2255-2267.

⁸ Pr. lect. Drd. Ilie Melniciuc, Prep. Mina Moșneagu, „Icoana Bunei Vestiri – repere teologice și artistice”, în *Analele Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, Seria Teologie Ortodoxă*, 2000, p. 229, [http://analeteologie-iasi.ro/arh/2000/3mina1%20icoana%20bunei%20vestiri.pdf], accesat 4 martie 2017.

readucerea la unitate a cosmosului divizat, dar și unirea cerului cu pământul, a divinului cu umanul, unire devenită posibilă prin consimțirea Fecioarei Maria și prin zămislirea Fiului lui Dumnezeu în pântecul ei. De fapt, acesta și este sensul sărbătorii: de a proclama un îndoit adevăr – Dumnezeu-Înomenit și omul îndumnezeit. Așadar, prin vestea mântuitoare, sărbătoarea Bunei Vestiri devine propria noastră sărbătoare. Acest adevăr ne este relevat și de troparul praznicului, care spune: „Astăzi este începutul mântuirii noastre și arătarea Tainei celei din veac. Fiul lui Dumnezeu, fiu Fecioarei se face”.

Întrucât Fecioara Maria a devenit locul de întâlnire al cerului cu pământul, în programul iconografic al Bisericii Ortodoxe, scena Bunei Vestiri este reprezentată, de regulă, în două locuri: pe stîlpii (coloanele) dintre altar și naos (Arhanghelul în stînga, Fecioara în dreapta), dar și pe ușile împărătești, principala intrare în toposul sacrosanct. „Prin aceste uși trece cortegiul preoților cu Evanghelia și cu Cinstitele Daruri și în fața lor primesc credincioșii Sfînta Împărtășanie. Astfel, de fiecare dată cînd se ține liturghia euharistică, taina Bunei Vestiri e reactualizată”⁹. Totodată, prezența icoanei Bunei Vestiri pe ușile Sfîntului Altar exprimă atât fecioaria Maicii Domnului [atunci cînd acestea sunt închise simbolizează fecioria sa, amintind de proorocia lui Iezechiel (43, 27 – 44, 5), considerat profetul Întropării Domnului¹⁰, în care Preacurata Fecioară

Maria este asemănată cu poarta cea din afară a templului, spre Răsărit, care rămîne închisă și care se va deschide, în ziua Bunei Vestiri, cînd numai Emanuel va intra prin ea], cât și faptul că, Maica Domnului este „ușa Raiului” sau „ușa cerului” (prin deschiderea ușilor sanctuarului - în

simbolismul arhitectural eclesiastic, Altarul reprezintă Împărăția lui Dumnezeu - se arată că, prin Maica Domnului, credincioșii au acces la tainele credinței și la unirea cu Dumnezeu în Euharistie)¹¹. De asemenea, prin pictarea Bunei Vestiri pe ușile Sfîntului Altar, ni se dezvăluie și o altă semnificație, și anume aceea că, prin ele, ni se aduce, la sfintele slujbe, în forma cea mai deplină, vestea cea bună a mântuirii noastre și posibilitatea unirii umanului cu divinul.

Nu întîmplător, Sfînta Fecioară Maria a fost zugrăvită, încă din primul secol, purtând în brațe Cuvîntul întrupat, fiind numită de creștini drept „Hodighitria” („Conducătoarea”, „Îndrumătoarea”, „Călăuzitoarea”)¹², ceea ce înseamnă că ei aveau permanent convingerea că Maica Domnului ne poartă pe brațe, în chip tainic, spre plinirea umanului, făcându-ni-se „poartă” duhovnicească spre Ierusalimul cel ceresc. Așadar, să avem convingerea că, așa cum Fecioara Maria i-a dat trup Fiului lui Dumnezeu, hrănindu-L cu lapte, tot așa și pe noi, Maica Vieții ne hrănește cu laptele cel duhovnicesc al rugăciunii către Tronul Preasfintei Treimi, însoțind cererile noastre cele spre mîntuire!

⁹ Egon Sendler, *Icoanele bizantine ale Maicii Domnului*, traducere din limba franceză de Măriuca și Adrian Alexandrescu, Editura Sophia, București, 2008, p. 44

¹⁰ Autorul bizantin al sec. al XIV-lea, Nicolae Cabasila, vede în profețiile lui Iezechiel o proclamare a venirii Mântuitorului, vezi Nicolas Cabasilas, *Ézéchiél, prophète de l'Incarnation*, Introduction, traduction, notes et guide thématique par Marie-Hélène Congourdeau, Collection *Les Pères dans la foi*, no. 109, Éditions du Cerf / Éditions J. P. Migne, Paris, 2021.

¹¹ Egon Sendler, *Icoanele bizantine ale Maicii Domnului*, pp. 36, 44.

¹² Louis Réau, *Iconographie de l'Art chrétien*, Tome second – *Iconographie de la Bible*, 2. Nouveau Testament, Presses Universitaires de France, Paris, 1957, p. 72.

AJUTOARE DE APROAPE 30 MILIOANE DE LEI DIN PARTEA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE PENTRU VICTIMELE RĂZBOIULUI DIN UCRAINA

Pe fondul dramei umanitare provocate de războiul din Ucraina, Biserica Ortodoxă Română a continuat acțiunile sale filantropice destinate refugiaților ucraineni sosiți în România și în Republica Moldova, precum și cetățenilor rămași în Ucraina.

În acest sens, eparhiile Bisericii Ortodoxe Române s-au mobilizat exemplar și au contribuit cu sprijin material și financiar la ajutorarea victimelor acestui cumplit și nedrept război.

De la începutul războiului, Biserica Ortodoxă Română a oferit un ajutor material pentru victimele acestui conflict în valoare de aproximativ 6 milioane euro (29.672.677 lei).

De exemplu, numai în perioada 11-17 martie 2022, pe platforma online ajutacubucurie.ro a Patriarhiei Române în colaborare cu Federația Filantropia au fost donate sumele de 19.338 lei și 828,41 euro.

La nivelul Patriarhiei Române, în perioada mai sus amintită, s-au adăugat ca participante

la acțiuni caritabile 2.907 persoane din rândul preoților și al voluntarilor.

Sprijinul umanitar acordat direct în acele zile a însumat 2.317.859 lei, acesta constând în bani și produse (hrană caldă, alimente, hrană pentru bebeluși, produse igienico-sanitare, medicamente, pături, articole de îmbrăcăminte, jucării etc.).

La acest sprijin se adaugă multiple servicii sociale în derulare (*de traducere* – 29.111 beneficiari; *de consiliere și orientare* – 15.582 beneficiari, *medicale* – 15.303 beneficiari și *educaționale* – 537 beneficiari).

În ceea ce privește cazarea refugiaților, locurile pentru aceștia s-au ridicat, la acea vreme, la 12.665, dintre care 8.585 cu servicii de masă incluse.

În legătură cu organizarea de transporturi umanitare, au fost realizate încă 55 transporturi în România, 23 transporturi în Ucraina și 5 transporturi în Republica Moldova. Valoarea acestor noi transporturi se ridică la suma de 2.409.776 lei.

Pe fondul creșterii numărului de răniți din Ucraina, a crescut simultan și nevoia de donare de sânge. În acest context, la campania Patriarhiei Române „Donează sânge pentru Ucraina” au participat, până la 17 martie, 594 persoane donatoare.

În perioada 11-17 martie 2022, ajutorul umanitar oferit de eparhiile Bisericii Ortodoxe Române și Federația Filantropia se ridică la suma de 4.870.883 lei.

Astfel, ajutorul total oferit de Biserica Ortodoxă Română de la declanșarea războiului din Ucraina până la data de 31 martie este de 29.672.677 lei.

Biroul de Presă al Patriarhiei Române

DUMINICA ORTODOXIEI ÎN TRECUT ȘI ASTĂZI

Preot dr. Ionel Popescu

Duminica cea dintâi a postului Învierii Domnului nostru Iisus Hristos poartă, din anul 843, numele de Duminica Ortodoxiei. Sărbătorim, așadar, 1179 de ani de la momentul istoric în care patriarhul Metodie al Constantinopolului a instituit acest praznic, în urma unui sinod local ținut în capitala Imperiului Bizantin, sinod care a restabilit oficial cultul sfintelor icoane.

Întrucât lucrările sinodului s-au încheiat în sâmbăta dinaintea primei duminici a Postului Sfințelor Paști, documentul oficial, numit *Synodiconul Ortodoxiei*, a fost citit în mod solemn în Duminica întâia a Postului Mare, rămasă în istoria Bisericii cu denumirea de Duminica Ortodoxiei.

Ortodoxia, calea adevărului și a dreptei credințe, este viața în Hristos, cu Hristos și prin Hristos, este „marea realitate spirituală, – scrie profesorul Ioan G. Savin -, care ne leagă cu cerul și, prin el, cu toți acei care, după noi, vor trăi și vor adormi în ea, și cu care ne vor regăsi în sfânta nădejde a vieții viitoare”¹. Prin urmare, considerăm că nu este greșit a afirma că Duminica

Ortodoxiei este hramul Bisericii noastre, „cea una, sfântă, sobornicească și apostolică”, Biserica Sfinților Apostoli și a ucenicilor Domnului nostru Iisus Hristos, a Sfinților Părinți și a mucenicilor care și-au jertfit viața pe altarul credinței, „în toate timpurile și în toate locurile”.

„Ortodoxii, ca structură sufletească, disciplină, educație, credință, trăire și tradiție, aparținem acestei ortodoxii de două milenii – mărturisește profesorul Ioan G. Savin – și nu este nevoie de a o descoperi acum, și a o defini astăzi, și anume în conferințe publice”².

Monahul Nicolae de la Rohia (Nicolae Steinhardt) consideră, la rândul său, că „ortodoxia este cel mai mare dar al poporului român. Credința apostolică în strai ortodox este cea mai potrivită pentru sufletul românesc. Este o bărbăție în ortodoxie dublată de o neprihănire feciorelnică ce ține echilibrul și spiritul creator în toate firile ce s-ar putea naște pe pământ”³.

„Credința ortodoxă în strai ortodox” ne-a ajutat să străbatem veacurile marcate, adesea, de stăruitoare și amenințătoare presiuni de deznaționalizare și de schimbare a credinței strămoșești.

Biserica Ortodoxă a fost și a rămas, însă, în istorie drept instituția divino-umană providențială pentru poporul nostru, creatoare de valori bisericești, culturale și morale, de limbă și literatură, de artă și de școală românească, luptătoare, prin preoți, monahi și credincioșii ei, pentru apărarea ființei naționale și pentru unitatea Neamului nostru.

Ca atare, Duminica Ortodoxiei, sărbătoare a credinței noastre, se cuvine a fi cinstită pururea prin rugăciune și viață curată, prin conservarea tezaurului nostru spiritual-cultural și prin

¹ Ioan Gh. Savin, *Ce este ortodoxia*, în „Ortodoxia”, vol. 1, București, 1942, p. 27.

² Ioan Gh. Savin, *Ce este ortodoxia*, p. 27.

³ Ioan Alexandru, *Justinian Chira, Scrisori*, Editura Lumea credinței, București, 2021, p. 137.

pomenirea Sfinților Părinți, a martirilor și a ctitorilor de așezăminte bisericești și laice, a ierarhilor, preoților și credincioșilor, precum și a moșilor și strămoșilor care s-au jefit pentru apărarea dreptei credințe.

O pildă minunată despre modul în care a fost cinstită Duminica Ortodoxiei, „sărbătoare care reamintește anual triumful dreptei credințe asupra tuturor răătăcirilor ivite în cursul veacurilor”, este consemnată în „Biserica Bănățeană”, organul oficial al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Timișoarei⁴.

Știrea, consemnată la rubrica „Informații” a oficiosului arhidiecezan, evidențiază frumusețea duhovnicească, teologică și culturală, dar și solemnitatea liturgică a manifestărilor organizate în Duminica Ortodoxiei, în primăvara anului 1947.

Astfel, la catedrala mitropolitană a slujit și a cuvântat „despre solemnitatea ortodoxiei” mitropolitul Vasile Lazarescu, răspunsurile

liturgice fiind date de *Corală Banatului*, dirijată de către profesorul Sava Golumba.

Pe lângă catedrala mitropolitană, Duminica Ortodoxiei, „depozitara credinței autentice și altitudinea mărturisirii noastre”, a fost cinstită în toate parohiile urbane ale eparhiei. Consilierii eparhiali, protopopii, profesorii de Teologie au susținut conferințe, iar corurile bisericești și laice au împodobit sărbătoarea cu „splendoarea armoniilor corale”.

Astfel, în biserica parohiei Timișoara Iosefin a conferențiat protopopul dr. Traian Coșeriu, consilier referent, iar corul catedral, dirijat de prof. Dr. Nicolae Ursu, a cântat la sfânta Liturghie.

Prot. Dr. Dumitru Belu, profesor la Academia teologică a vorbit în biserica parohiei Timișoara Elisabetin, răspunsurile liturgice fiind date de corul parohial.

În biserica parohiei Timișoara Fabric a conferențiat diaconul Mihai Gligor, corul „Speranța” onorând sărbătoarea, iar în biserica parohiei Timișoara Mehala a subliniat importanța Duminicii Ortodoxiei preotul Liviu Surlașiu, frumusețea momentului fiind amplificată de corul mixt al parohiei.

La Ronaț a conferențiat preotul Mihai Șora și au cântat „impresionant” elevii cursului profesional de la Întreprinderile electro-mecanice, în vreme ce la parohia Timișoara Viile Fabric a vorbit preotul Nicolae Popescu.

Autorul știrii din „Biserica Bănățeană” menționează, de asemenea, că „și în provincie s-au deplasat de la centru conferențieri, serbările comemorative fiind tot atâtea manifestări puternice ale ortodoxiei românești”.

Una din cele mai ample și impresionante manifestări a fost organizată la Lipova, vechi centru episcopal ortodox și mănăstiresc. La sfânta Liturghie oficiată, „în fața unui număr imens de credincioși, precum și după-masa la Vecernie”, a cuvântat preotul dr. Victor Vlăduceanu, consilier cultural, autor al unor lucrări despre istoria Bisericii bănățene. Corul parohiei, corul elevilor de la școala primară și corul liceului au sporit frumusețea sărbătorii. Manifestarea s-a încheiat cu o „impozantă procesiune” pe străzile orașului, la care au participat reprezentanți ai autorităților

⁴ „Biserica bănățeană”, Timișoara, anul VIII, nr. 11-12 / 16 martie 1947, p. 6.

locale și ai armatei, elevii, profesorii și țăranii îmbrăcați în costume naționale.

La Buziaș, la Ciacova și la Sânnicolau Mare au conferențiat prot. Dr. Ioan Petreună, rectorul Academiei teologice, diaconul profesor dr. Teodor Savu și preotul Constantin Comșulea de la parohia Timișoara Iosefin.

Admirabilă și ziditoare pildă de cinstire a Duminicii Ortodoxiei consemnează publicația eparhială „Biserica Bănățeană”, în anul 1947, când țara noastră intra, încet, sub stindardul roșu al ateismului și al asprei prigoane împotriva credinței dreptmăritoare și a slujitorilor ei, ierarhi, preoți, monahi și credincioși deopotrivă.

Vremurile potrivnice Bisericii noastre au rămas doar în lada de gunoi a istoriei, iar ortodoxia sfântă și mântuitoare, dreapta credință, dreapta făptuire, dreapta socoteală, dreapta judecată și dreapta cinstire o reținem, iată, așa cum a fost trăită, explicată și interpretată de către Sfinții Părinți, în soboarele ecumenice și în tratatele de Teologie.

Ortodoxia noastră a străbătut milenii pentru că valorile ei sunt hristice. Ea nu este minciună, ci adevăr, nu este ură, ci iubire, nu este mândrie, ci smerenie, nu este viața trăită în lux, ci viața trăită în cumpătare, nu este zgârcenie, ci milostenie, nu propovăduiește ura și războiul, ci dragostea și pacea. De aceea, misiunea noastră de creștini ortodocși este de a ne lăsa pătrunși de mesajul evanghelic și, „cu virtutea pe păcat călcând”, să devenim „făptură nouă, zidită după chipul lui Dumnezeu”, așa încât credința pe care o mărturisim să devină cerul înstelat al sufletului nostru, leagănul viețuirii în Hristos, bucuria și nădejdea vieții, „comoara cea bună ce ni s-a încredințat să o păzim, cu ajutorul Sfântului Duh, care sălășluiește întru noi” (II Timotei 1, 14).

BUNA VESTIRE: TAINĂ ȘI JERTFĂ

Preot prof. univ. dr. Sorin Cosma

Cunoaștem din relatarea Sfintei Evanghelii (Luca 1, 26-38) că Buna Vestire indică vestea bună pe care îngerul Gavriil o transmite unei Fecioare aleasă de Dumnezeu să nască pe Mesia cel proorocit și așteptat.

Fecioara se numea Maria. Locuia în Nazaretul Galileii, „un sătuleț lângă Muntele Tabor”, fiind logodită cu Iosif. La evrei logodna se făcea cu aprobarea părinților și a fratelui mai mare. Ea dura un an. Era o perioadă de verificare. Fecioara logodită locuia în casa părinților ei. În această situație apare îngerul Gavriil spre a-i comunica Fecioarei voia lui Dumnezeu, spunându-i: „bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine, binecuvântată ești tu între femei”. De aici vedem că nu e vorba de o Fecioară oarecare, ci de „una plină de har”, care va avea un destin fericit, și anume de a fi binecuvântată între femei, spre a i se atribui peste veacuri cinstire din partea

oamenilor, fiindcă va împlini cea mai înaltă misiune încredințată de Dumnezeu vreodată unui om.

Considerăm potrivit să arătăm faptul că Fecioara fiind logodită, nu constituie o impietate, sau o sminteală pe măsură să diminueze sfințenia ei. În esență, logodna reprezintă o binecuvântare divină în vederea întemeierii familiei, ce poartă în sine sfințenia lui Dumnezeu, având ca temeie procrearea considerată act sacru, deoarece continuă opera creației lui Dumnezeu în lume, care prin excelență este sacralitate. De aceea a fost lăsată omului ca poruncă și destin: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul, și-l stăpâniți” (Facerea 1, 28). Femeia „se va mântui prin nașterea de copii – spune Sfântul Apostol Pavel – dacă vor rămânea în credință și în dragoste și în sfințenia înțelepciunii” (I Timotei 2, 15).

În schimb să ne gândim de cât har al sfințeniei era pătrunsă ființa Fecioarei Maria, că Dumnezeu însuși, ca sfințenie absolută, a ales-o ca să ia trup din trupul ei!

În continuare, Sfânta Evanghelie ne arată că fiind copleșită de mesajul îngerului, Fecioara s-a spăimântat și a rămas nedumerită, motiv pentru care îngerul o liniștește, spunându-i că „a aflat har de la Dumnezeu și va lua în pântece și va naște fiu și va chema numele Lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema.” Nedumerirea ei crește și mai mult, aflând că „va lua în pântece”. Și era justificată „de vreme ce nu știa de bărbat”. Se simțea fără prihană. Avea conștiința clară că nu a trădat actul logodnei. Explicația îngerului însă o va liniști, aflând că e vorba de „umbrirea Duhului Sfânt”, care este „de viață făcătorul” și care încă de la creație aduce ordinea ce dă curs normal vieții. Iar Sfântul care se va naște din ea este Fiul lui Dumnezeu, care va împăca cerul cu pământul, aducând, sau restabilind armonia și ordinea de la începutul creației. Vedem de aici că actul întrupării Fiului lui Dumnezeu se face

prin participarea Sfintei Treimi. „Puterea Celui Preaînalt” indică prezența Tatălui, iar „umbrirea” Sfintei Fecioare este lucrarea Sfântului Duh. Și Sfântul care se zămislește este Fiul lui Dumnezeu (sau Dumnezeu Fiul). Taina întrupării Fiului lui Dumnezeu, a fecioriei Mariei și a nașterii ce va urma, fecioară rămânând și pe mai departe, și în același timp devenind mamă, este mai presus de orice înțelegere omenească. Ea depășește naturalul sau firescul. E vorba de lucrarea și de planul lui Dumnezeu la care toate sunt cu putință (Luca 1, 37). Pentru a ne da totuși seama de posibilitatea acestei zămisliri mai presus de fire, s-a oferit imaginea razelor de lumină ale soarelui, care pătrund prin geamul unei ferestre, fără a-i aduce acesteia vreo vătămare.

Fiind vorba de împlinirea voii și planului lui Dumnezeu, Fecioara primește taina cu sfială și bucurie, spunând: „fie mie după cuvântul tău!” (Luca 1, 38). Această binevoitoare acceptare poartă în sine întreaga taină a mântuirii noastre. Dacă ea nu ar fi primit această tainică vestire, nu s-ar fi putut împlini nici voia mântuitoare a lui Dumnezeu realizată prin întruparea Fiului Său. Dar Ea a primit taina, „păstrând toate cuvintele în inima sa” (Luca 2, 19) și orientându-le spre jertfa crucii, „Numai Maica simte semnul profețit: / umbra Crucii peste Fiul adormit”, spune fratele Traian Dorz, nemuritorul poet al Oastei Domnului și al Bisericii noastre, pe care o numește: „bună și străbună.”¹ Și astfel: „privim în tăcere uimirea

1 Traian Dorz, *Minune și Taină: imne, colinde, cântece și plângeri cu Maica Domnului*, Ed.

și teama / cu care cerescul arhanghel grăiește, / Minunea și Taina, Fecioara și Mama, / când Crucea și Slava smerit le vestește.”²

Încă de acum, prin „sufletul ei va trece sabie” (Luca 2, 35), fiindcă taina se unește organic și funcțional cu jertfa. Ea va apare însărcinată în fața oamenilor, trezind suspiciunea lor. Nu putea să dea explicații nimănui. Mai mult decât atât, Legea era foarte aspră în astfel de situații. Ea prevedea că „dacă pe vreo fată tânără logodită cu un bărbat cineva o va întâlni în cetate și se va culca cu dânsa, să fie aduși amândoi la poarta cetății aceleia și să fie uciși cu pietre. (Deuteronom 22, 23.24). Cunoscând această prescripție a Legii, dar fiind un suflet generos, fără prihană, drept în fața lui Dumnezeu și a oamenilor, și nevrând să-și descopere sau să-și insulte logodnica, Iosif se hotărî „să o lase pe ascuns” (Matei 1, 19). Alți bărbați s-ar fi simțit lezați în amorul propriu și ar fi reacționat cu răzbunare și duritate, chiar dacă nu aveau toate argumentele. Ar fi judecat după aparențe. Și în cazul Sfintei Fecioare, acestea deveneau din ce în ce mai evidente. Dar Iosif nu a ales soluția durității. El vroia să-și păstreze până la capăt iubirea față de logodnica sa. Dar când se părea că Sfânta Fecioară este mai mult părăsită de oameni, atunci intervine Dumnezeu. El nu-și lasă părăsiți aleșii Săi, și nici planul Lui nu poate fi nimicit, sau dat la o parte. De aceea, când Iosif cugeta să-și părăsească logodnica, „iată, îngerul Domnului i s-a arătat în vis, zicând: Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, femeia ta, că ce s-a zămislit în ea este de la Duhul Sfânt. Și ea va naște fiu și tu îi vei da numele Iisus, că El va mântui pe poporul Său de păcatele lui” (Matei 1, 20.21). Primind mesajul din partea lui Dumnezeu, Iosif își asumă calitatea de a fi protectorul Sfintei Fecioare și a Pruncului, care se va naște la timpul potrivit spre mântuirea lumii.

Și mai departe, profeția Bunei Vestiri se împlinește și se desăvârșește prin ranele și lacrimile jertfei mântuitoare: „Iată, Maica sfântă / Lângă El, zdrobită, / Simte-acum amară / Rana profețită, / cum o ustura și-o arde / Rana profețită”.

În felul acesta, jertfa Sfintei Fecioare rămâne un act singular și unic în istoria mântuirii, după Oastea Domnului, Sibiu, 2006, p. 67.

2 Ibidem, p.67.

cum glăsuiește poetul: „Mulți au mai crezut în Fiul / după ce L-au cunoscut, / dar tu ai crezut ,nainte, / până nici nu L-ai născut / Mulți L-au mai slăvit pe Domnul, / marile-L minuni văzând, / dat tu L-ai slăvit cât încă / El era copil plătând. / .Mulți și-au mai jertfit o parte / din viață pentru El, / dar tu ți-ai jertfit-o toată, / într-un sfânt și unic fel.”³.

Văzând taina și jertfa Bunei Vestiri se cuvine să reactualizăm istoria mântuirii noastre, exclamând cu sfială asemenea Elisabetei copleșită de bucuria și sfințenia evenimentului: „Binecuvântată ești tu

între femei și binecuvântat este rodul pânteceleui tău” (Luca 1, 42). Și mai departe: „De unde mie aceasta, ca să vină la mine Maica Domnului meu” (Luca 1, 43). Apoi, recunoașterea plină de harul smereniei a Sfintei Fecioare: „Iată, de acum mă vor ferici toate neamurile că mi-a făcut mie mărire Cel puternic și sfânt este Numele Lui” (Luca 1, 48-49). În numele acestei sublime sfințenii, promovând „fericita cinstire din partea neamurilor”, Biserica dintotdeauna a asociat prezența Sfintei Fecioare comuniunii veșnice de ființă cu Fiul ei. Vedem acest fapt mai ales în Simbolul de credință, pe care-l rostim în special odată cu încreștinarea noastră prin Taina Sfântului Botez, sau în cadrul Sfintei Liturghii, când spunem: „Care pentru noi și pentru a noastră mântuire S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul sfânt și din Fecioara Maria și S-a făcut om”. Apoi, ne adresăm Sfintei Fecioare în rugăciune, precum și în actele de cult; știind în același timp să facem deosebirea dintre

3 Ibidem, p.49.

cultul de adorare sau de „latrerie”, care I se cuvine exclusiv lui Dumnezeu, și cultul de venerare sau de „dulie”, care se cuvine sfinților, îngerilor, și prin care, în esență, I se aduce preamărire tot lui Dumnezeu, fiindcă prin harul lui Dumnezeu acestea s-au învrednicit de sfințenia Sa. Iar dacă pe sfinți Biserica îi cinsteste printr-un cult de venerare (dulie), Sfintei Fecioare i se acordă un cult de „supravenerare” (hiperdulie), fiind „mai cinstită decât Heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât Serafimii.”

În același timp, evenimentul Bunei Vestiri este immortalizat prin icoana de pe ușile împărătești ale iconostasului, spre a evidenția importanța evenimentului ce se împlinește prin Jertfa mântuitoare săvârșită pe masa Sfântului Altar.

Iar în semn de evlavie, Biserica cinsteste evenimentul Bunei Vestiri prin imne de laudă, mai ales prin Acatistul Bunei Vestiri plin de vibrație duhovnicească, pe măsură să aducă în sufletele credincioșilor bucuria sfântă a împlinirilor mesianice: „Îngerul cel mai întâi stătător din cer a fost trimis să zică Născătoarei de Dumnezeu: „Bucură-te!” Și împreună cu glasul netrupesc văzându-Te, Doamne, întrupat, s-a spăimântat și a stătut strigând către dânsa unele ca acestea: Bucură-te prin care răsare bucuria; Bucură-te prin care piere blestemul; .Bucură-te pântecele dumnezeieștii întrupări; Bucură-te, prin care se înnoiește făptura; Bucură-te prin care Prunc se face Făcătorul; Bucură-te mireasă, pururea Fecioară.”

Privind, în concluzie, actul istoric al Bunei Vestiri prin Taina și Jertfa pe care le conține, acesta se oferă ca model duhovnicesc pentru viața fiecărui credincios, în sensul că odată ce Hristos „ia chip”, se zămislește spiritual în sufletul și viața creștină, iar odată ce această taină este înțeleasă și primită, se continuă asemenea Buneivestiri – prin jertfă. Este vorba de jertfa lepădării de sine, pentru ca Hristos să se dezvolte tot mai mult și să se „maturizeze” în viața duhovnicească (Efeseni 4, 13-15). E vorba, apoi, de jertfa urmării lui Hristos prin luarea crucii tale alături de crucea Lui, adică de continuare până la sfârșitul veacurilor a tainei și jertfei lui Hristos, cu o bucurie și dăruire sfântă, pentru statornicia pe pământ a Împărăției lui Dumnezeu.

Preot Nicolae Lupșescu

In Sfânta Liturghie, credinciosul trăiește un memorial liturgic ce-1 articulează la realitatea Împărăției lui Dumnezeu. El iese din timpul, înțeles ca χρόνος (succesiune echidistantă a unor clipe neutre, nediferențiate

Privind cu atenție la dumnezeiasca și sfânta Liturghie, vedem că de la început și până la sfârșit ea are în întregime drept scop și referință împărtășirea credincioșilor creștini adunați, „spre iertarea păcatelor și spre viața de veci”.

calitativ) pentru a intra în timpul liturgic, în *καιρός*, un timp al oportunității de a-1 întâlni real pe Dumnezeu. E un timp deschis veșniciei, în care credinciosul simte și intuiește că ceea ce trăiește în Sfânta Liturghie, înțeleasă ca taină euharistică, este altceva față de ceea ce poate oferi lumea în dimensiunea sa exclusiv imanentă. Astfel, credinciosul trăiește unirea timpului cu veșnicia, a cerului cu pământul, a neCreatului cu creatul. Timpul liturgic este o șansă de a depăși distanțele dintre noi, este un timp al răspunsului omului la iubirea lui Dumnezeu. „Timpul liturgic este timpul actualizării. Nu este doar un memorial, este o intrare în prezentul însuși al evenimentului, în însăși realitatea comuniunii, care este viața veșnică”¹.

¹ M. Costa de Beauregard, Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Mica dogmatică vorbită*, traducere de Maria Cornelia Oros, Editura Deisis, Sibiu, 1995, p. 151.

„Împărtășirea reprezintă cel mai desăvârșit mijloc de legătură a omului cu Dumnezeu. Această unire nu se reduce la o simplă legătură simbolică sau metaforică, ci este o încorporare reală, fizică, substanțială, a fiecărui credincios în parte și a tuturor laolaltă, adică a comunității sau a Bisericii întregi, la Trupul lui Hristos”².

Unirea cu Dumnezeu, prin Euharistie, reprezintă un paradox care a preocupat gândirea teologică dintotdeauna. Întâlnirea omului cu Dumnezeu, „unirea cu El, nu poate avea decât forma paradoxului. Trăirea paradoxului e cu atât mai accentuată în creștinism, în care Fiul lui Dumnezeu vine atât de aproape de noi și se unește cu noi prin Trupul și Sângele Său, dar rămâne

² Nicolae Cabasila, *Tâlcuirea dumnezeieștii Liturghii*, traducere de Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997, p. 279.

totodată Dumnezeu. În paradox omul trăiește atât conștiința de sine, cât și cea de Dumnezeu unit cu sine, care nu rămâne nici distant de el și cu care nici nu se confundă. Numai așa poate trăi omul cu adevărat fericirea întâlnirii cu Dumnezeu. În paradox avem o stare extraordinară de complexă, de bogată, de fericită, de conștientă în fericire, pe care n-o poate da contopirea persoanei în marea esență panteistă”³.

În Noul Testament, euharistia este în legătură cu viața lui Hristos și, în special, cu Moartea și Învierea Sa: „Căci de câte ori veți mânca această pâine și veți bea acest pahar, moartea Domnului vestiți până când va veni. Astfel, oricine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat de Trupul și Sângele Domnului (I Cor. 11,26-27). Împărtășirea euharistică este o vestire a morții mântuitoare a lui Hristos; dar, Apostolul ține să precizeze că această moarte nu este definitivă, căci Domnul este viu și va veni a doua oară, la Parusie. Dacă, însă, Domnul, Cel ce Se dăruiește în Euharistie, este viu, înseamnă că participarea la Euharistie nu este numai o vestire teoretică a morții Sale, ci constituie o comuniune reală cu Hristos, în Jertfa și Învierea Sa. Taina Sfintei Euharistii, pe de o parte, anticipează profetic Parusia Domnului, iar pe de altă parte actualizează permanent Jertfa de pe Golgota (I Cor. 11,26). Această actualizare se explică faptic prin împărtășirea credincioșilor cu Trupul și Sângele lui Hristos (I Cor. 10, 18; 11; 24; 25), la Sfânta Liturghie, prin care Același Hristos, Care S-a jertfit pe Cruce, Se jertfește și acum nesângeros, tainic și real pentru noi.

Astfel, Hristos e prezent în Liturghie, nu numai printr-o comunicare duhovnicească a credincioșilor cu El, ci în chip real și substanțial, stabilindu-se, astfel, o identitate între materia jertfei euharistice și a celei de pe Golgota, prin acțiunea Sfântului Duh. Este totodată, „o formă de prelungire în timp, de actualizare sau de perpetuare în mijlocul nostru a prezenței lui Hristos, Cel junghiat odată pentru totdeauna; este o multiplicare în timp și în spațiu a unicei

Jertfe de pe Golgota”⁴. Așadar, prin Golgota și prin Euharistie, pământul se unește cu cerul și omul cu Dumnezeu, căci, într-adevăr, fără Golgota și fără Euharistie, zadarnică ar fi fost și întruparea Sa și toată învățătura Sa cea sfântă⁵.

Împlinite odinioară, aceste acte rămân într-o eternă actualitate și sunt accesibile tuturor celor ce caută mântuirea, pentru că Mântuitorul a gustat moartea pentru toți (Evrei 2,9). Timpul dintre învierea lui Hristos și Parusie este timpul mântuirii. Hrana spirituală care-i menține pe credincioși în comuniune cu Hristos, în acest timp al mântuirii, este Sfânta Euharistie, care dă chip deplin întrupării, Jertfei și învierii.

Euharistia este o actualizare a Jertfei de pe Golgota, realizată în mijlocul comunității. E o Jertfă actuală, eficace, reală și efectivă, cu valoare veșnică. Astfel apare Golgota, unde focul dragostei dumnezeiești s-a manifestat în toată amploarea sa, prin jertfa Mântuitorului Hristos. Dar nu numai atât. Eficacitatea reală a Golgotei, a acestei Jertfe dumnezeiești, se repetă și se re trăiește la fiecare Sfântă Liturghie, tot așa precum și legile universale, o dată stabilite, rețin și păstrează armonia în lume și astăzi, cu aceeași tărie și eficacitate ca la început⁶.

Euharistia, strâns legată de Liturghie, nu poate fi disociată de jertfa Mântuitorului, reactualizată în cadrul fiecărei Sfinte Liturghii. „Euharistia, ca fundament al Sfintei Liturghii, nu este un simplu act sacramental, ci o continuă actualizare a actului răscumpărător al jertfei și învierii lui Iisus. Împărtășirea este taina tainelor, prin care se realizează unirea credinciosului creștin cu Iisus Hristos, cu Trupul și Sângele Său”⁷. Deci, Euharistia este Taina care face ca darurile primite prin celelalte taine să strălucească în mod evident, iar noi, uniți într-un singur trup și sânge cu El ajungem „purtători de Hristos” și părtași firii

³ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986, p. 349.

⁴ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturgica specială*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1985, p. 292.

⁵ Pr. E. V. Gobjilă, „Meditații asupra esenței Sfintei Euharistii”, în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, 1, 2/1956, p. 19.

⁶ Pr. E. V. Gobjilă, „Meditații asupra esenței Sfintei Euharistii”, p. 18.

⁷ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Editura Diecezană, Caransebeș, 2001, p. 158-159.

dumnezeiești, prin lucrarea Duhului Sfânt și prefacerea euharistică.

Prefacerea elementelor euharistice rămâne o taină de nepătruns pentru logica minții omenesci: „Taina prefacerii se întemeiază pe o legătură deosebită între trup și pâine și pe una profundă și tainică între cuvântul dumnezeiesc

Datorită Sfintei Euharistii, Liturghia cuprinde înăuntrul ei o revelație permanentă, care descoperă neîncetat, sub forme accesibile sufletului nostru, prin sfintele elemente preschimbate în Sfântul Său Trup și Prea Curatul Său Sânge, o împărtășire nevăzută a harului mântuitor. Mâncarea trupului lui Hristos și consumarea sângelui Său ne

și trupul omenesc însuflețit al Lui, în care se prefăce pâinea... în pâine se întâlnește darul lui Dumnezeu cu darul nostru către Dumnezeu”⁸.

Teologii bizantini au înțeles că Euharistia este „centrul unei taine soteriologice și treimice, nu doar o prefacere a pâinii și a vinului. Biserica, după ei, a fost locul primordial unde Dumnezeu și omul s-au întâlnit în Euharistie, iar Euharistia a devenit criteriul structurii eclesiale și al inspirației oricărei lucrări creștine și al responsabilității față de lume. În ambele cazuri, Euharistia a fost înțeleasă într-o dimensiune cosmologică și eclesiologică afirmată în formula pro-aducerii bizantine: „Ale Tale, dintru ale Tale, Ție îți aducem de toate și pentru toate”⁹.

⁸ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986, p. 272-273.

⁹ John Meyendorff, *Teologia Bizantină*, traducere din limba engleză de Alexandru I. Ștan, Editura Institutului

dăruiește posibilitatea îndumnezeirii noastre. Cu cât ne împărtășim mai des, cu atât mai mult ne unim mai statornic cu Domnul nostru Iisus Hristos. Împărtășania deasă este rezultatul vieții noastre în Dumnezeu.

Așadar, participarea la Sfânta Liturghie în duminici și la sărbători are ca scop unirea noastră cu Dumnezeu, iar calea unirii desăvârșite o reprezintă împărtășirea cu trupul și sângele Domnului Iisus Hristos. Punctul culminant al slujbei liturgice îl reprezintă momentul prefacerii Sfintelor Daruri și împărtășirea cu acestea. Prin urmare, participarea noastră la Liturghie se împlinește prin împreunarea noastră cu Hristosul euharistic. De aceea, împărtășania deasă este finalitatea vieții noastre în Hristos, prin Sfânta Liturghie.

Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 277.

MOARTEA ȘI PROVOCĂRILE ETICE ALE VIEȚII ÎN CONTEXTUL ACTUAL

Preot Ianăș Ambruș

Pledând în favoarea susținerii vieții umane, *Declarația Drepturilor Omului* consideră că aceasta este „dreptul dreptului”, ce le subordonează pe celelalte, încât calitatea ei obligă la căutarea și promovarea principiilor menite să o afirme autentic la cotele cele mai înalte.

Ca urmare, atât după dreptul divin, cât și după dreptul omenesc avem datoria morală de a respecta, dezvolta și desăvârși viața personală în corelație și armonie cu cea comunitară, precum și cu firea înconjurătoare care reprezintă creația lui Dumnezeu.

În această situație trebuie să admitem că Dumnezeu, izvorul existenței noastre, este Stăpânul ei de la naștere și până la mormânt și dincolo de mormânt, și că viața este plină în comuniunea iubirii veșnice cu El. Aceasta înseamnă că Dumnezeu n-a adus moartea în lume, ci că „moartea este răsplata păcatului” (Romani 6,23); de aceea eliberarea din păcat adusă nouă prin întruparea, patimile și învierea Domnului deschide perspectiva învierii noastre, considerând moartea, nu ca dispariție în neființă, ci ca laborator al învierii. Pe acest temei putea spune Sfântul Apostol Pavel: „Boldul morții este păcatul, iar puterea păcatului este Legea. Dar să-I dăm mulțumire lui Dumnezeu, Care ne-a dat biruința prin Domnul nostru Iisus Hristos” (I Corinteni 15, 54-57) Și tot pe acest temei, Mântuitorul, în cursul activității Sale, se referă la calitatea vieții omului pe pământ, spunând că „a venit ca oile Sale să aibă viață și din belșug să aibă” (Ioan 10,10).

Înțeleg în această perspectivă a învierii, viața noastră pământească primește un înțeles etic, în sensul că numai prin eliberarea din păcat, împlinind voia și poruncile lui Dumnezeu, devenim, prin harul Său, biruitori asupra morții

prin afirmarea veșnică a vieții în comuniunea iubirii Sale.

În acest sens considerăm a fi normative Hotărârile Comisiei Naționale de Bioetică a Bisericii Ortodoxe Române, care stabilesc cu mult discernământ atitudinea Bisericii lui Hristos față de provocările etice ale vieții și morții, vizavi de modul în care sunt abordate în epoca postmodernă pe care o străbatem.

Atitudinea Bisericii față de avort

Pe temeiul Sfintei Scripturi și al Sfintei Tradiții statornicită în Biserică, morala creștină consideră că persoana umană este ființă vie bine determinată de la zămislire până la mormânt și dincolo de mormânt, iar avortul fiind socotit omucidere, este păcat strigător la cer

Comisa de Bioetică a stabilit, în principiu, că viața omului este de la Dumnezeu și se perpetuează prin intermediul ființelor omenești, potrivit celor rânduite de Dumnezeu. Revelația ne oferă suficiente dovezi că ceea ce s-a zămislit în femeie este ființă omenească și nu simplu „produs de concepție”, motiv pentru care trebuie

să se bucure de respectul datorat demnității umane. Cum Biserica are o grijă deosebită față de ființele umane neputincioase și fără apărare, nu poate să nu se îngrijoreze cu privire la cele mai neputincioase ființe omenești, embrionii umani și pruncii nenăscuți.¹

Astfel avortul și toate practicile avortive sunt păcate grele pentru că: 1. prin ele se ucide o ființă umană; 2. prin ele este afectată demnitatea femeii; 3. ele reprezintă riscul mutilării trupului femeii, al îmbolnăvirii și morții premature a mamei și a femeii tinere.

De aici rezultă că avortul, tratamentele cu scop avortiv sau contraceptiv sunt păcate grele careucid ființe umane, împiedicând procesul firesc al procreării ființelor omenești, afectează și pun în pericol demnitatea și viața femeii tinere și în cele din urmă, ne exclud din Împărăția lui Dumnezeu spre care năzuiesc creștinii.²

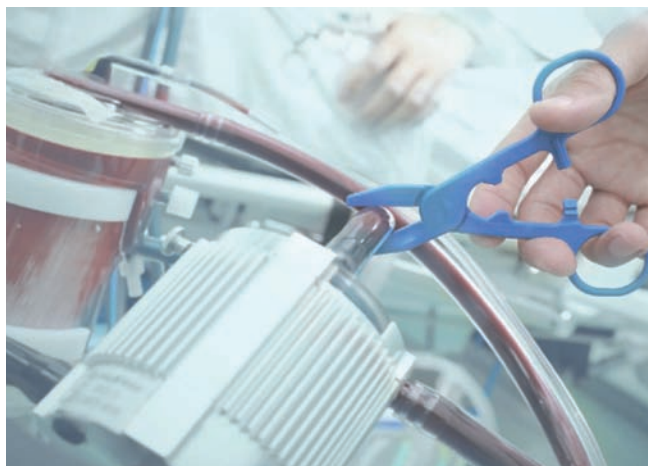
Pentru prevenirea acestor grave păcate se consideră că este nevoie de un intens proces de mediatizare a gravității păcatului avortului; luându-se în calcul toate aspectele lui medicale, psihologice, sociale, economice, religioase. În același timp Biserica, trebuie să interpreteze un efort de educare a omului de azi cu privire la scopul sexualității umane, și să sensibilizeze toți factorii care au ca obiect educarea populației sau se îngrijesc de sănătate; trebuie educat cu privire la ce înseamnă adevărata tandrețe și dragoste; trebuie educat să-și pună ordine în propria viață, în condițiile sociale actuale.³

Atitudinea Bisericii față de euthanasie

Biserica mărturisește credința și convingerea că Dumnezeu este Stăpânul vieții omului de la zămislire până la mormânt și dincolo de mormânt. În același timp, viața de aici și de acum reprezintă darul sacru al Creatorului ce i-a fost oferit omului, ființă rațională și liberă, spre a-l chivernisi cu înțelepciune și a-l oferi Dătătorului ei și nu naturii umane corupte, ce poartă în sine rănilor păcatului.

Ca urmare, numai Dumnezeu, Stăpânul vieții omului, poate hotărî momentul morții, motiv pentru care Biserica nu acceptă euthanasia ca fiind „ajutor în moarte” sau „ucidere din milă”, cum este susținută de adepții ei.

Referitor la euthanasie, Comisia Națională de Bioetică, analizând acest concept, stabilește că acesta poate fi de trei feluri: Voluntară: când pacientul, aflat în depline facultăți mintale, ia

hotărârea să i se curme viața; Nonvoluntară: când pacientul nu poate lua o hotărâre, din cauza unui accident, a unei come profunde, sau a unei boli; Involuntară: în cazul celor condamnați la moarte.

De orice tip ar fi, stabilește Comisia, euthanasia este expresia unei mentalități secularizate care are pretenția că omul poate să dispună de viața lui și a altuia. În același timp euthanasia poate fi și expresia unei etici hedoniste și utilitariste care refuză să înțeleagă sensul moral și duhovnicesc al suferinței. Că este pasivă sau activă, euthanasia rămâne un act împotriva voii lui Dumnezeu. Omul nu poate atenta nici la viața lui, nici la viața vreunui semen de-al său pentru că, în ultimă instanță, aceasta înseamnă atentat la suveranitatea lui Dumnezeu.

Nici medicul și nimeni altcineva nu are dreptul să ridice viața vreunei persoane; fiindcă cel care nu poate da cuiva un drept, nu i-l poate lua. Așadar, cel care nu poate da cuiva viață, nu i-o poate lua. Ca instrument și mijlocitor prin care Dumnezeu lucrează, medicul, valorificând vocația și menirea sa, este dator să aline suferințele, dar nu are dreptul să grăbească intenționat procesul natural al morții.

¹ „Lucrările Comisiei Naționale de Bioetică” în *Altarul Banatului*, nr. 7-9, iulie-sept/ 2004. p. 134.

² Ibidem, p.135.

³ Ibidem, p.136.

În cazul în care sfârșitul biologic al unei persoane este iminent, nu avem dreptul să-i grăbim acest sfârșit prin euthanasie. Iubirea de aproapele nu constă în curmarea vieții cuiva din milă, pentru a-l scăpa de dureri, ci a-l ajuta să suporte durerea până în clipa când se va preda lui Dumnezeu, moment care trebuie să rămână rezultatul unui proces natural și pe cât posibil în deplină conștiință și cu deplină conștiință. Datoria noastră și în special scopul medicilor, este de a fi în slujba vieții până la capătul acesteia; or omul trăiește chiar și atunci când se află în stadiul terminal al vieții fizice.⁴

Atitudinea Bisericii față de suicid

Spre deosebire de euthanasia propriu zisă ce se exercită într-un context legal asistat și responsabil, în „situații limită”, pricinuită de boala incurabilă aflată în stadiul terminal, suicidul ca dezgust de viață (*taedium vitae*) se poate realiza arbitrar, discreționar, mai mult sau mai puțin responsabil.

Pe de altă parte, actul suicidar este determinat de o gamă de factori mult mai variată, decât euthanasia ca moarte bună, plăcută, precum crizele și tensiunile social-economice, politice și culturale. Trăind într-o societate despre care nu rareori se spune că se distruge pe sine însuși, „peste tot în lume, omul contemporan își duce viața sub aspect economic și social în toată descumpănirea, apăsător de criză, nesiguranță și stres. Unii nu reușesc să răzbată în lupta vieții, prin valurile și vânturile ei, încât cad victime. Alții se „târăsc” prin noroaie ca să supraviețuiască; iar altora soarta și norocul le surâd din plin și, în tulburătorul lor nesațiu, dominați de individualismul egocentric

⁴ Ibidem p. 139.

își risipesc viața în huzur, excese și abuzuri de tot felul... Dar cu toții sunt nemulțumiți. Unii, fiindcă le lipsește strictul necesar. Alții sunt tulburați de nesațiul lăcomiei după acumularea de bunuri prisositoare, sau de eșecuri profesionale sau familiale. Alții sunt dominați de insașiarea poftelor, sau tiranizați de neîmpliniri și pierduți în labirintul neîntreruptelor căutări... În diverse forme, pe toți existența îi apasă în nesiguranță, în boli incurabile, în însingurare, în depresii, care le întunecă orizontul luminos al vieții. Mulți caută remediu în stimulente, în alcool, în droguri și în tot felul de destrăbălări. Mulți, pierzând sensul vieții, abandonează lupta și îngroașă numărul sinuciderilor.”⁵

În acest context, susținătorii suicidului fac tot mai mult caz de dreptul de a dispune de propriul corp, ca mod de exprimare a libertății și responsabilității în lume. În SUA există Societatea Hemlock, cu tendința amăgitoare de a „instituționaliza” sinuciderea, ca mod de a sfârși viața în pace și cu demnitate. S-a pus chiar în mișcare, în scopuri suicide, „mașina morții” de către medicul Jack Kevorkian. Pentru cei ce vor să se sinucidă, tot în SUA, au fost create așa-zisele „case de plecare”. Cealaltă parte a lumii nu a acceptat însă așa ceva.

Pe de altă parte, Institutul de Sănătate Mentală din SUA constata în anul 2000 că aproape jumătate din adolescenți declară că au cunoscut persoane care au încercat, sau au gândit serios, să se sinucidă. Tot în SUA, sinuciderea este a noua cauză de deces și a treia cauză de deces în rândul celor cu vârsta cuprinsă între 15-24 de ani. Apoi, s-a constatat că mai multe persoane mor din cauza sinuciderii decât din cauza omuciderii.⁶

Poziția Bisericii față de suicid datează din primele secole creștine, fiind determinată de confruntarea Ortodoxiei cu erezia donatistă, care promova martiriul voluntar. Astfel, s-a stabilit prin canonul 14 emis de Timotei al Alexandriei (381-385) că rostirea rugăciunilor pentru sinucigași este îngăduită numai în cazurile de nebie dovedită.

⁵ Pr. Prof.univ.dr. Sorin Cosma, „O pledoarie în favoarea cumpătății”, în *Ortodoxia*, nr. III/2020, p.72.

⁶ Eduard E. Smith, Susan Nolen-Hoeksema, Barbara L. Fredrickson, Geoffrey R. Loftus, *Introducere în psihologie*, trad. Alexandra Borș, Mihaela Șinca, Iulia Mănescu, edit. Tehnică, București, 2005, p. 796.

În aplicarea acestei hotărâri bisericești s-a mers, în Evul Mediu, până la interdicția de înhumare pentru sinucigași și chiar cu excomunicarea celor ce le vor înhuma cadavrele.⁷

Pe de altă parte, în epoca modernă problema suicidului a fost gândită din punct de vedere al eticii creștine cu mai multă disponibilitate de înțelegere a slăbiciunilor omenești. Astfel, se apreciază că iubirea lui Hristos înclină întotdeauna spre păcătos și că ar fi bine ca, neacceptând păcatul, să-l oferim totuși pe păcătos milei lui Dumnezeu. „Responsabilitatea Bisericii în astfel de cazuri este de a-l accepta atât pe cel decedat, cât și pe cei mai răniți de această moarte tragică și să-i dăruiască și pe aceștia milei iubitoare a lui Dumnezeu. Îngrijirea pastorală se va concentra asupra vindecării celor rămași fără persoana iubită, evitând orice judecare sau condamnare. Dacă Dumnezeu poate înțelege factorii complecși care determină sinuciderea, indiferent dacă în aparență acesta este pentru noi „rațională” sau nu, rolul nostru este să lăsăm victima în grija milostivă a lui Dumnezeu, în timp ce suntem martorii adevărului că iubirea mântuitoare a lui Hristos e mai puternică chiar decât moartea produsă prin sinucidere.”⁸

Toate acestea confirmă ceea ce cu mai bine de un veac în urmă spusese, cu adâncă evlavie, marele om al lui Dumnezeu și neasemuitul scriitor F.M Dostievski, în „Frații Karamazov”: „Vai de sinucigași! Cred că nu pot fi suflete mai nenorocite decât ale lor. Zice-se că-i păcat să te rogi pentru odihna lor și Biserica se leapădă de ei, așa cum ni se arată, dar în adâncul inimii mele cred totuși că am putea să ne rugăm și pentru ei. Iubirea nu poate fi prilej de supărare pentru Hristos. Toată viața m-am rugat în taină pentru ei, vă mărturisesc cinstit, cuvioșilor și acum încă nu uit să-i pomenesc în fiecare zi în rugăciunile mele.”

În cazul Bisericii Ortodoxe Ruse chiar s-a încercat lansarea unei rugăciuni pentru sinucigași, compusă de un episcop de la mănăstirea „Sfântul Iov” din Potceaiev, prin anul 1920. Ea a fost rostită cu prilejul săvârșirii Sfintei Euharistii și cerea:

⁷ Georges Minois, *Istoria sinuciderii*, trad. Mircea Ionescu, Ed. Humanitas, București, 2002, p. 145.

⁸ John Breck, *Darul sacru al vieții*, trad. PS. Dr. Iri-neu Bistrițeanul, Cluj-Napoca, 2001, pp. 348-349.

„Doamne, iartă și pe cei care s-au sinucis într-un moment de rătăcire”. Reținem că Mitropolitul Filaret al Moscovei a binecuvântat rostirea acestei rugăciuni.⁹

Revizuirea modului de aplicare a legiurilor bisericești cu privire la actul suicidal, recent, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prin hotărârea nr 9973/2015, a stabilit următoarele:

1. Aprobă textul *Rânduiala liturgică pentru înmormântarea sinucigașilor*.
2. Aprobă prezența unui preot la înmormântarea sinucigașilor, care să săvârșească pentru consolarea familiei, *Rânduiala liturgică pentru înmormântarea sinucigașilor*.
3. Aprobă ca îndrumările tipiconale privitoare la înmormântarea sinucigașilor să fie incluse în viitoarele ediții al Molitfelnicului și ale Panihidei.

Atitudinea Bisericii față de transplantul de țesuturi și organe

În general documentele referitoare la drepturile omului, din dorința de apărare a demnității ființei umane, a respectului libertății și vieții private, prin interzicerea tratamentelor inumane și a torturii morale și fizice, pornesc de la principiul că „trupul omenească este sacru, intangibil, trebuie respectat, atât în timpul vieții, cât și după moarte și nu poate face obiectul nici unui comerț.”¹⁰

Prin transplantul de țesuturi și/sau organe se înțelege acea activitate medicală complexă care, în scop terapeutic, înlocuiește țesuturi și/sau organe umane compromise morfologic și

⁹ Olivier Clement, *Trupul morții și trupul slavei*, trad. Eugenia Vlad, București, 1996, p. 119.

¹⁰ Gheorghe Scripcaru, Aurora Ciucă, Vasile Astărăstoie, Călin Scripcaru, *Bioetica, Științele vieții și drepturile omului*, Iași, 1998, p.140.

funcțional, din corpul unui subiect uman cu alte structuri similare, dovedite ca fiind sănătoase.

Pe de altă parte, pentru cultivarea solidarității umane prin punerea în valoare a cercetărilor și succeselor medicale, s-a lărgit optica privind intangibilitatea corpului omenesc, fără a crea posibilități guvernelor de a acționa împotriva persoanelor în sensul încălcării drepturilor și libertăților lor, ci de a sprijini prin măsuri concrete solidaritatea umană, de dăruire a oamenilor pentru oameni. Începând cu donările de sânge, urmate de grefe (transplant de țesuturi), s-a ajuns la transplantul de organe, mai ales organe vitale, precum: rinichi, inimă, cornee, ficat, etc. Atingându-se asemenea performanțe se impune stabilirea unor principii călăuzitoare privind modul transpunerii lor practice. Comitete investite cu respectarea drepturilor omului, alături de comitete de bioetică, au formulat câteva principii pe fundamentul cărora să se poată elabora cuvenitele norme menite să reglementeze modul de efectuare a transplantelor de organe. Cele mai însemnate principii se referă la respectarea demnității umane, interzicând orice atingere adusă ei.¹¹

În acest sens, Comisia Națională de Bioetică a Bisericii Ortodoxe Române a stabilit următoarele principii generale și speciale privind transplantul de organe:

Transplantul trebuie să aibă la temelie iubirea creștină a celui ce dăruiește și împlinirea ei în iubirea celui care primește.

Astfel el va îndeplini următoarele condiții:

1. Să respecte demnitatea persoanei (donator, receptor, medic);
2. Să aibă scop terapeutic;
3. Să fie în folosul aproapelui;
4. Să respecte viața și chiar moartea persoanei umane;
5. Să respecte drepturile omului și dimensiunea duhovnicească a existenței umane, chiar din momentul conceperii acesteia;
6. Să nu fie determinat de oportuniste politice sau economice, de curiozități medicale, la modă în lumea noastră secularizată;
7. Prelevarea și transplantul de organe și țesuturi se face numai în scop terapeutic; transplantul va trebui să se dovedească a fi unicul remediu valid pentru prelungirea și îmbunătățirea vieții unui pacient;
8. Transplantul va fi bine justificat: se va urmări

¹¹ Ibidem, p. 140.

scopul imediat și pe termen lung al transplantului, ca și acordarea unei calități satisfăcătoare vieții primitorului.¹²

Atitudinea Bisericii față de practica necreștină a incinerării

Dacă în religiile precreștine era practică atât înhumarea, cât și incinerarea, înțelepții antici considerau totuși că „îngroparea este o sfântă datorie umană” (Seneca, Cicero, Vergiliu), încât „sunt părtași de frumoasă cinstire, cei ce vor avea parte de înmormântare vrednică” (Platon).

În Vechiul Testament era practică exclusiv înhumarea, incinerarea fiind socotită mare păcat. Deși sunt menționate cazuri de incinerare, acestea se aplicau ca pedeapsă celor ce au încălcat legile. Cazul incinerării regelui Saul și fiilor săi constituie, desigur, o excepție dată de faptul că fiind uciși de dușmani, nu se dorea ca trupurile lor să fie luate de învingători spre a fi batjocorite. Conașionalii, însă, în semn de cinstire, le-au îngropat osemintele (I Regi 31, 7-13).¹³

Practica înhumării s-a continuat și în perioada Noului Testament. Mântuitorul însuși a fost îngropat după datina străbună, iar Sfântul Apostol Pavel o temeluiește pe noua învățătură despre trupul omenesc care „este darul lui Dumnezeu,” (I Corinteni 6,20) și „templul Duhului Sfânt” (I Corinteni 3, 16-17), chemat la nemurire, asemenea sufletului, spre a se bucura de aceeași slavă veșnică.

Deși Biserica, fidelă învățăturii Sfintei Scripturi, a menținut de-a lungul vremii exclusiv practica

¹² Lucrările Comisia de Bioetică... pp. 140-141.

¹³ Pr. Dr. Ionel Popescu, „Practica necreștină a incinerării morților”, în *Calendarul Arhiepiscopiei Timișoarei*, anul 2013, pp. 110-111.

înhumării, au apărut și practici necreștine, cum ar fi incinerarea, influențate de „tot felul de religii și curente orientale asiatice” și statornicite în SUA și în unele țări ale Europei Occidentale. Se apreciază, astfel, că „gândirea și ideologia europeană s-au desprins de antropologia creștină și au impus pregnant imaginea „omului autonom” ca un substitut al „omului creștin”, vizând autonomia atât față de Dumnezeu, cât și față de Biserică.”¹⁴

Obsedat de libertatea autopermisivă și protejat de „constituția drepturilor omului”, omul postmodern al zilelor noastre nu se mai raportează la eternitate, iar ca prizonier al momentului „nu se mai roagă și nu-l mai preocupă nici viața liturgică și sacramentală a Bisericii, fiindcă nu mai simte nevoia de sfințenie, încât ignorând orice criterii morale, devine sclavul nevoilor și plăcerilor materiale.”¹⁵

Fidelă învățăturii sale sfinte, Biserica Ortodoxă Română s-a exprimat ferm împotriva practicii necreștine a incinerării, stabilind prin hotărârile sinodale din 1929 și 1933 că „potrivit mărturiilor scripturistice, patristice, istorice și arheologice, Biserica a practicat de la început și până astăzi înhumarea (în mormântarea). Iar prin recenta hotărâre a Sfântului Sinod nr 4529/19 iulie 2012, se confirmă aceeași bimilenară practică a înhumării.

Concluzii

În contemporanitate poziția față moarte și față de viață este în funcție de felul în care este ea înțeleasă atât pe plan social, cât și pe plan personal. Bunăoară, eticienii vitaliști, referindu-se la datoria de a cultiva „calitatea vieții”, consideră că valoarea acesteia este inegală și depinde de condițiile și capacitățile individuale. Apoi, susțin că viața este o posesie, motiv pentru care oricine este autonom, putând să o aborde după propria socotință. Pe de altă parte, eticienii creștini susțin sacralitatea vieții ca dar de la Dumnezeu și nu ca posesie, fapt care impune ca ea să fie chibzuită cu responsabilitate după voia Lui, și nu arbitrar, după placul fiecaruia. Astfel, calitatea vieții fiind în funcție de buna ei chivernisire, darul vieții va fi oferit lui Dumnezeu ca sfințenie a ei, spre împlinirea desăvârșită în veșnica Sa împărăție, și

¹⁴ Pr. Dr. Nicolae Achimescu, *Religii în dialog*, Ed. Trinitas, Iași, 2006, pag. 402-403

¹⁵ I. Popescu, *Practica necreștină...* p. 115

nu în păcate și patimi care îi degradează sensul și menirea.¹⁶

De aici rezultă că bioetica seculară ca deontologie medicală în fața vieții și a morții are implicațiile și „complicațiile” ei morale, sociale, medicale, economice și juridice, fiindcă îl vede pe om strict material, închis în egoismul său ca într-o carapace din care nu poate ieși. Ori, viața omenească nu este numai trup, ci are și o dimensiune sufletească și spirituală, care îl definește pe om ca ființă socială, culturală, creatoare de valori, precum și ca „homo religiosus”, purtând în sine aspirația spre nemurire. În acest sens, într-un dialog cu Mircea Eliade, celebrul psihanalist Carl Gustav Jung (1865-1961) declara: „Pentru mine experiența religioasă este reală, este adevărată: eu constat că atari experiențe pot salva sufletul, pot accelera vindecarea și pot instala echilibrul spiritual. Pentru mine, ca psiholog, starea de grație există: este perfectă serenitate a sufletului, echilibrul creator, sursă de energie spirituală. Tot ca psiholog, eu constat că prezența lui Dumnezeu se manifestă în experiența profundă a psihicului... Credința credinciosului este o mare forță spirituală; este garanția integrității sale psihice... Lumea modernă este desacralizată, de aceea ea se află în criză. Trebuie ca omul modern să redescopere o sursă mai profundă a propriei vieți spirituale.”¹⁷

În această situație, singură Biserica poate da răspuns și sens autentic vieții și morții, promovând nădejdea învierii și oferind, în același timp, și mijloacele comuniunii veșnice cu Dumnezeu, „căci și Hristos spre aceasta a murit și a înviat și a trăit ca să domnească și peste cei morți și peste cei vii (Romani 14,9); „deci și dacă trăim, și dacă murim, ai Domnului suntem” (Romani 14,8).

Nelăsându-l, astfel, pe om pradă neînțelegerii, Biserica îl înveșnicește prin rugăciunile rânduite pentru cei care au trecut pragul acestei vieți, și permanent se roagă pentru cei aflați în viață, ca Dumnezeu să-i învrednicească de lăcașurile veșnice ale împărăției Sale, cerând, mai ales în cadrul Sfintei Liturghii: „sfârșit creștinesc vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în pace și răspuns bun la înfricoșata judecată a lui Hristos.”

¹⁶ J. Breck, *Darul sacru al vieții*, pp.264-267

¹⁷ *Rev. Secolul XX*, nr. 2-3/1987, p. 28

RUGĂCIUNEA LUI IISUS ÎN EXPERIENȚA PĂRINȚILOR ISIHAȘTI

Diacon dr. Alexandru Dan Adam

În Tradiția Bisericii găsim o diversitate a formelor de rugăciune, una însă a rămas cunoscută sub denumirea de *rugăciune a lui Iisus* sau *rugăciune a inimii*, fiind practică și descrisă de isihiaști.

se referă la tăcere și liniște interioară, isihia nu descrie neapărat o metodă, cât mai degrabă o atitudine și o dispoziție a inimii și a minții, ce facilitează amintirea lui Dumnezeu.³ Semnificația isihiei depășește cu mult simplul mutism, ea este

Această rugăciune nu include cuvinte multe, ci ea presupune o experiență vie a lui Dumnezeu, ceea ce înseamnă că ea este o teologie completă, dusă la capăt, căci în ea se trăiește și se manifestă energia lui Dumnezeu în deplina sa putere mântuitoare.¹ Rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”² stă în strânsă legătură cu isihismul, cu tăcerea. De fapt, termenul isihie

o revenire în sine, o trăire autentică de o adâncime lăuntrică deplină. Este regăsirea limbajului în tăcere pe care îl înțelegea Adam înainte de a fi scos din Grădina Raiului, fiindcă după cădere, omul nu a pierdut doar viața din rai, ci a pierdut și tăcerea, liniștea și limbajul lumii. Rugăciunea, însă, transcende limbajul uman și ne aduce mai aproape de înțelegerea tăcerii lui Dumnezeu.⁴ Enunțul scurt al rugăciunii practice de isihiaști

¹ Pr. Dumitru Stăniloae, *Rugăciunea lui Iisus și experiența Duhului Sfânt*, trad. Maria-Cornelia Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2003, pp. 131-132.

² Episcopul englez Kallistos Ware susține că această formulă, fără cuvintele „pe mine păcătosul”, apare în „Viața Avei Filimon” în Egipt, în secolele VI-VII. Au existat însă cu mult timp înainte și alte formule scurte care invocau

numele lui Iisus. Cf. „The Jesus Prayer in St Gregory of Sinai,” *Eastern Church Review*, volume IV, number 1/ 1972, p. 12.

³ Fr. John Breck, „Prayer of the Heart: Sacrament of the Presence of God”, in *St Vladimir's Theological Quarterly*, vol. 39, no. 1/1995, p. 27.

⁴ Ibidem, p.27.

mizează nu atât pe concepte, cât pe experiența lăuntrică, pe păzirea inimii, revenirea în sine și tăcerea lăuntrică, trepte ce presupun trecerea de la multiplicitate la unitate, de la diversitate la simplitate. Țelul este izgonirea gândurilor exterioare, golirea minții de imagini vizuale sau conceptuale pentru a putea contempla, în toată curăția, Împărăția lui Dumnezeu.⁵

E limpede că rugăciunea nu reprezintă doar o înșiruire de cuvinte, ci, în primul rând, ea este o stare mișcată de Duhul Sfânt, o treaptă în care persoana umană se află implicată în experimentarea directă a lui Dumnezeu. Starea traduce așezarea sufletească a celui ce se roagă și nivelul său în cadrul urcușului duhovnicesc. Pe lângă acestea, împuținarea cuvintelor și înmulțirea lacrimilor sunt alte caracteristici prin care se măsoară progresul rugăciunii.⁶ Rugăciunea merge înspre o zonă a simplificării în care nu

cuvântul contează, ci viața, experiența nemijlocită a celui invocat. Părintele Stăniloae constata acest adevăr, spunând că: „Rugăciunea cu adevărat desăvârșită este rugăciunea curată, adică aceea care o face mintea când a ajuns la capacitatea de a alunga ușor și pentru multă vreme orice gânduri în vreme ce se roagă. Dar la această capacitate ajunge omul numai după ce a dobândit libertatea de patimi. Nici măcar gândurile nevinovate nu mai trebuie să tulbure mintea în vreme ce se roagă, în vremea rugăciunii desăvârșite. De aceea, rugăciunea curată se face numai după ce mintea s-a ridicat de la contemplarea firii văzute și de la lumea conceptelor, când mintea nu-și mai face nici o imagine și nici un concept [...] Pe culmile sale, rugăciunea e rugăciune curată prin faptul că nu mai are nici un obiect și nu mai folosește nici un cuvânt, ci mintea adunată din toate este conștientă că se află față în față cu Dumnezeu”.⁷

Așadar, cel ajuns la starea de rugăciune curată rămâne ancorat în ea, rămâne într-o nemișcare pentru că mintea nu mai activează, nu mai dorește să construiască concepte. Omul ajuns în fața oceanului nesfârșit al lui Dumnezeu experimentează în tăcere, dându-și seama că preocuparea de cele create și supuse definirii nu sunt decât fragmente finite ce îl coboară de la starea de odihnă și de nemișcare. Activitatea minții nu mai are nici un rost, fiindcă experiența indefinitului dumnezeiesc provoacă oprirea

⁵ Kallistos Ware, *Împărăția lăuntrică*, trad. de Eugenia Vlad, Ed. Christiana, București, 1996, p.85.

⁶ Vezi la Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul* 33, în *Filocalia Românească*, vol. X, trad. introducere și note de Pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe, București, 1981, p.185. Sfântul sirian ne spune astfel: „Lacrimile din rugăciunea ta sunt un semn al milei lui Dumnezeu, cu care s-a învrednicit sufletul tău în pocăința lui; și că ea a fost primită și a început să intre prin lacrimi în câmpia curăției. ... lacrimile vin din cugetarea cea curată neîmprăștiată, din gândirea multă, neîncetată și neabătută la cele de mai sus și din amintirea vreunui lucru subțire care s-a ivit în cugetare și întristează inima prin amintirea lui.” Despre o dezbatere mai largă asupra teologiei lacrimilor la Sfinții Părinți din răsăritul creștin, vezi Ireneu, Haussherr, *Plânsul și străpungerea inimii la Părinții răsăriteni*, trad. de Mihai Vladimirescu, Ed. Deisis, Sibiu, 2009.

⁷ Pr. Dumitru Stăniloae, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2002, pp. 292-293.

provenită ca urmare a trăirii prezenței copleșitoare a lui Dumnezeu.⁸ Cu alte cuvinte, rugăciunea rostită de o inimă curată devine teofanică, întrucât descoperă Taina lui Dumnezeu în inima celui ce o practică.⁹

De asemenea, s-a constatat că *rugăciunea lui Iisus* combină două elemente importante. Unul face referire la doctrină, mărturisindu-se că Iisus este Domn și Fiul lui Dumnezeu, celălalt are în vedere implorarea iertării și a vindecării sufletești.¹⁰ Formularea simplă și repetată constant ajunge să fie interiorizată în inimă de cel care o practică, din acest motiv ea este cunoscută și sub numele de „rugăciunea inimii”.¹¹ Menirea principală a rugăciunii scurte e aceea de a contribui la crearea unei dispoziții stabile, numele este o taină, chemarea numelui lui Iisus ușurează păzirea inimii, dar desemnează deodată numele Cuvântului prin care toate au

⁸ Nicolae Răzvan Stan, „The human mind and the Knowledge of God According to Father Dumitru Stăniloae. An Analysis of his Annotations in the „Psb” Collection” în *The Function and the limits of reason in dogmatic theology, I.A.O.D.T., Third International Symposium, Thessaloniki, 23 to 26 of June 2011*, Ed. Astra Museum, Sibiu, 2012, p. 206.

⁹ Sebastian Brock, „The Prayer of the Heart in Syriac Tradition” în *Sobornost*, volume 4, number 2 /1982, p. 138.

¹⁰ Termenul grecesc pentru „milă” este strâns legat de cuvântul „ulei”. Petiția „miluiește-mă” sau „Doamne miluiește”, care servește ca un laitmotiv al liturghiei răsăritene, este înțeles ca o cerere adresată lui Dumnezeu pentru a unge individul sau comunitatea cu „untdelemnul bucuriei”. Vinul și uleiul reamintesc de bunul Samaritanian din parabola lui Iisus (Luca 10, 34), și de proprietățile de purificare și vindecare. Cf. Fr. John Breck, „Prayer of the Heart”, nota 7, p.28.

¹¹ Ibidem, p. 28.

fost create și dar cuprinde și numele Celui Înviat, care redeschide calea îndumnezeirii¹². Invocarea numelui a primit, în decursul timpului, o însemnătate deosebită. El are o valoare noetică, numele fiind izvor de cunoaștere, dar și valoare dinamică, deoarece numele poate fi izvor de putere. În creștinism Numele lui Iisus primește această valoare. Tomas Spidlik susține că textul lui Ioil 3,5 în care se spune că „Toți cei care vor chema numele Domnului se vor mântui”, a jucat un mare rol în dezvoltarea teologiei creștine și a rugăciunii. Creștinii, așa după cum arată apostolul Pavel, sunt identificați cu cei care cheamă numele Domnului Iisus. (vezi în acest sens textele de la Romani 10,12-14 și I Corinteni 1,2).¹³ Există dovezi că, încă din vechime, monahii practicau invocații scurte, alcătuite dintr-un singur gând, aceste invocații nu erau altceva decât o pură pomenire a lui Dumnezeu.

Exemple similare descoperim și în Scriptură, unde invocarea numelui și implorarea milei, sub formă de gânduri scurte, abundă. Sfântul Evanghelist Luca povestește parabola *vameșului și a fariseului* în care primul personaj imploră mila lui Dumnezeu zicând: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!” (Luca 18,13), iar Evanghelistul Marcu ne spune că orbul Bartimeu, fiul lui Timeu, striga: „Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă!” (Marcu 10,47). Astfel, putem considera Noul Testament ca sursă primară a rugăciunii lui Iisus.¹⁴

Monahii au preluat rugăciunea vameșului și au practicat-o în nenumărate variante pentru a lupta împotriva păcatului și a mișca inima spre Dumnezeu. Deși se spune adesea că rugăciunea lui Iisus își are originea din perioada isihasmului, fiind asociată cu Sfântul Grigorie Palama și cu monahii atoniți din secolele XIII-XIV, mișcarea palamită trebuie percepută ca un punct culminant al unei lungi tradiții ce își are începuturile în Sfânta Scriptură. Chiar dacă, sub forme diferite, rugăciunea a fost practică întâi de către monahii trăitori în veacurile al IV- lea și al V- lea din Siria, Palestina și Egipt, primul text, observă Antoine

¹² Oliver Clement, *Întrebări asupra omului*, trad. de ierom. Iosif Pop și pr. Ciprian Șpan, Alba-Iulia, 1997, p.83.

¹³ Tomas Spidlik, *Spiritualitatea răsăritului creștin II. Rugăciunea*, p.325.

¹⁴ Fr. John Breck, „Prayer of the Heart”, p. 36.

Guillaumont,¹⁵ în care se vorbește de rugăciunea scurtă a vameșului, se găsește într-o apoftegmă a Avvei Ammona, ucenic al Sfântului Antonie cel Mare, în care este scris: „Mai vârtos șezi în chilia ta, îl sfătuiește el pe un monah care nu se putea hotărî în urmarea unor practici ascetice, mănâncă puțin în fiecare zi și ai totdeauna cuvântul vameșului în inima ta. Și așa poți să te mântuiești.”¹⁶

Rugăciunea neîncetată este întâlnită, un secol mai târziu, în mediile monahale din deșertul Gazei, apoi la sinaiții: Ioan Scărarul,¹⁷ Isihie și Filotei, dar și la Diadoh. Toți accentuează importanța chemării numelui lui Iisus.¹⁸ Un exemplu edificator este Sfântul Isihie, care afirmă: „Cel ce nu are rugăciunea curată de gânduri nu are armă pentru luptă. Iar rugăciune numesc pe

aceea care se lucrează neconținut în adâncurile sufletului ca, prin chemarea lui Iisus, vrăjmașul ce se luptă într-ascuns să fie biciuit și ars.”¹⁹

Diadoh al Foticeii, care, spre deosebire de Isihie, nu a fost un teoretician al rugăciunii neîncetate, dar a pledat și a practicat o rugăciune de tip catanic („Miluiește-mă!”), a vorbit destul de rar despre invocarea numelui lui Iisus, din 1062 de scrisori pomeneste decât de patru ori despre această rugăciune. Diadoh este cel mai vechi autor care face legătura dintre „rugăciunea monologică” (monologystos) a Părinților din deșert cu înțelegerea evagriană a rugăciunii ca „revărsare de gânduri”, combinând cele două teme cu Numele lui Iisus.²⁰

Un alt nume prolific, trăitor în veacul al VII-lea, este Sfântul Isaac Sirul, a cărui învățătură reprezintă una din culmile teologiei monahale. Pentru ascetul sirian, Numele lui Iisus este „cheia tuturor darurilor” ce deschide ușa spre Împărăția lăuntrică, în inimă – considerată templu al Duhului Sfânt în care coboară Dumnezeu.²¹ Monahul Sabino Chiala identifică o deosebire în denumirea și interpretarea treptelor rugăciunii la Sfântul Isaac. Dacă pentru tradiția patristică

¹⁵ Antoine Guillaumont, *Originile vieții monahale. Pentru o fenomenologie a monahismului*, trad. de Constantin Jinga, Ed. Anastasia, 1998, p. 175. Episcopul Kallistos de Diokleia amintește, pe scurt, despre începuturile rugăciunii lui Iisus în deșertul egiptean, vezi mai mult în studiul său: „The Holy Name of Jesus in East and West: The Hesychasts and Richard Rolle” în *Sobornost*, volume 4, number 2 /1982, pp. 165-167.

¹⁶ *Patericul egiptean*, Alba-Iulia, Editura Episcopiei, 1990, pp.29-30.

¹⁷ În *Scara Sfântului Ioan*, rugăciunea este o temă frecventă, apare de 67 de ori, pentru autorul sinait adevăratul învățător al rugăciunii este Dumnezeu. Trebuie menționat că la Ioan Scărarul, tema rugăciunii simple, dintr-un singur gând (monologystos), apare foarte rar, ea nu este o temă centrală, chiar dacă de foarte multe ori lucrarea sa a fost considerată un tratat despre „rugăciunea lui Iisus”. Cf. Monah Raffaele Ogliari, „Spiritualitatea Sinaită” (Studiu introductiv) în Filotei Sinaitul, *Trezia minții și cerul inimii. Integrala scrierilor*, trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2009, p. 44.

¹⁸ Tomasz Spidlik, op.cit., p.322.

¹⁹ Isihie Sinaitul, *Cuvânt despre trezvie și virtute I*, 25, în *Filocalia Românească*, vol. IV, trad. introducere și note de pr. D. Stăniloae, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2010, p.60.

²⁰ Kallistos of Diokleia, „The Holy Name of Jesus in East and West: The Hesychasts and Richard Rolle”, p. 168.

²¹ Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul 5 – 30 de rugăciuni de taină*, în *Cuvinte către singuratici despre viața duhului, taine dumnezeiești, pronie și judecată*, Partea a II-a, introducere și trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2007, p.243.

mai veche rugăciunea are două componente, una de golire și orientare spre Dumnezeu și una de revelare a lui Dumnezeu în inima celui ce se roagă, teologia isaachiană desemnează doi termeni ce alternează relația catafatic-apofatic: cel de rugăciune și non-rugăciune. În viziunea sa, rugăciunea este, întâi, o lucrare a minții și o nevoință, apoi ea ajunge rugăciune curată în care patimile se pierd. În al treilea stadiu, rugăciunea devine non-rugăciune, întrucât lucrarea omului se oprește, existând numai o lucrare a Duhului, non-rugăciunea este, deci, rod al mișcării exclusive a Duhului.²² Rugăciunea apare, astfel, într-un raport indispensabil cu modul de viață asumat.

Trebuie remarcat, pe lângă cele amintite, că *rugăciunea lui Iisus* a avut denumiri diferite în decursul istoriei sale îndelungate. Practicanții și teoreticienii ei au numit-o când *rugăciunea inimii* (inima fiind altarul și locul în care are loc rugăciunea), când *rugăciunea minții* (pentru că pe treapta cea mai înaltă ea este rostită numai de minte), când *rugăciune neîncetată* (atunci când este rostită involuntar, fiind mișcată de Duhul Sfânt) sau *rugăciunea isihastă* (rugăciunea însăși este de cele mai multe ori identificată cu mișcarea isihastă). Cu toate acestea, expresia cea mai frecventă și cea mai adecvată este *rugăciunea lui Iisus*. Ceea ce înseamnă că impactul nu constă numai în conținutul său (care este atât de simplu) sau în modul în care este exprimat, ci, mai degrabă, numele lui Iisus conține în sine ideea de teandrie sau sinergie, deoarece cuprinde în sine atât numele lui Dumnezeu, cât și numele omului: numele lui Dumnezeu-Omul Iisus Hristos.²³ Teoretizarea sau culmea învățaturii despre rugăciunea lui Iisus se împlinește odată cu mișcarea isihastă. În lucrările sfinților Nichifor Isihastul, Grigorie Sinaitul, Calist și Ignatie Xanthopol, vom găsi o descriere detaliată a metodei psihosomatice, cu instrucțiuni la modul așezării, a controlului respirației, la modul în care

cel care se roagă trebuie să sondeze în interior pentru a uni intelectul (nousul) cu inima.²⁴

Nichifor Isihastul vorbește despre asocierea respirației cu rugăciunea lui Iisus care trebuie să devină o îndeletnicire neîncetată. E necesar ca mintea să fie mereu ocupată cu gândul la Dumnezeu și, în felul acesta, mintea să coboare în inimă pentru a dobândi bucuria virtuților.²⁵ Învățătura Sfântului Grigorie Sinaitul²⁶ se poate împărți în două categorii diferite, una teoretică, prin care se arată ce este rugăciunea, și una practică, în care se prezintă metoda rugăciunii și efectele ce decurg din ea.²⁷ Descoperim în *Filocalie* un pasaj faimos ce vorbește cuprinzător despre metoda psihosomatică a rugăciunii lui Iisus, ea îi este atribuită Sfântului Simeon Noul Teolog, care afirmă: „Șezând într-o chilie liniștită și într-un colț retras, ia aminte să faci ceea ce-și spun: închide ușa și ridică-ți mintea de la tot ce e deșert sau vremelnice. Apoi întoarce-ți partea de jos a obrazului tău, sau barba ta spre pieptul tău, ca să iei aminte, cu mintea ta și cu ochii tăi sensibili la tine însuși. Și ține puțin și respirația ta, ca să îți și mintea și să afli și locul unde este inima ta și acolo să fie în întregime și mintea ta. La început vei

²² Sabino Chiala, *Isaac Sirianul – asceză singuratică și milă fără sfârșit*, trad. de Maria-Cornelia și diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, 2012, pp. 290 și 296. Pentru o viziune detaliată asupra treptelor de rugăciune la Sfântul Isaac Sirul, vezi întreaga analiză din lucrarea citată la pp. 289-306.

²³ Metropolitan Nicolae Corneanu, „The Jesus Prayer and Deification” in *St Vladimir's Theological Quarterly*, vol. 39 no. 1/ 1995, pp. 6-7.

²⁴ Kallistos of Diokleia, „The Holy Name of Jesus in East and West: The Hesychasts and Richard Rolle”, p. 171.

²⁵ Nichifor din singurătate, *Cuvânt despre rugăciune*, în *Filocalia Românească*, vol. VII, introducere, note și trad. de pr. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 1977, pp. 25-32.

²⁶ Grigorie Sinaitul, *Capete în acrostih*, în *Filocalia Românească*, vol. VII, pp. 91-202.

²⁷ Eiji Hisamatsu, „Hesychastische Gebetslehre bei Gregorios Sinaites” in *Studia Patristica*, vol. XXX, Peeters Publisher, Leuven, 1997, p. 219.

afla un întuneric și o grosime de neștrăbătut. Dar stăruind și făcând acest lucru ziua și noaptea, vei afla, o, minune, o bucurie nesfârșită. Căci îndată ce află mintea locul inimii, vede ceea ce nu crede. Vede văzduhul ce se află în mijlocul inimii și se vede pe sine în întregime luminoasă și plină de puterea de deosebire. Și de aici înainte, îndată ce mijeste un gând, încă înainte de a se alcătui și de a lua chip îl izgonește cu chemarea lui Iisus Hristos și-l face să se mistuie. De acum mintea, în ciuda ei pe draci, ridică împotriva lor mânia cea după fire și îi lovește, izgonind pe acești vrăjmași cunoscuți cu mintea (inteligibili-spirituali). Celelalte le vei învăța, cu ajutorul lui Dumnezeu, prin păzirea minții, ținând pe Iisus în inimă.”²⁸

De aici învățăm că omul are nevoie de un suport exterior, de un mediu liniștit, dar înțelegem, în același timp, că așezarea în rugăciune este simetrică cu devenirea duhovnicească, ea este, după cum ar spune Sfântul Grigorie de Nyssa, un urcuș epectatic, o lucrare ce implică asceza și contemplația.

Abordări similare întâlnim și în „Metoda lui Calist și Ignatie Xanthopol.”²⁹ La cei doi cuvioși, rugăciunea lui Iisus devine o prezență permanentă, fiind descrise mai multe metode prin care omul se poate feri, se poate curăți de patimi și poate cultiva virtuțile și pornirile spre bine, care sfârșesc, în cele din urmă, în nepătimire și îndumnezeire. Și pentru ei, ca și pentru ceilalți autori filocalici, treptele rugăciunii sunt strâns legate de urcușul duhovnicesc.³⁰ Sfântul Grigorie Palama, scriitorul isihast și teologul experienței personale, a lăsat în slovele Tradiției Bisericii o seamă de abordări asupra rugăciunii ca trăire personală a Tainei lui Dumnezeu. Amintim doar de o scurtă scriere pe tema isihasmului, în care rugăciunea este fundamentată teologic și antropologic. În *Capitole despre rugăciune și curăția inimii*, teologul luminii divine arată că rugăciunea lui Iisus este deodată o rugăciune a minții și a inimii, iar cel angajat în rugăciunea

scurtă, perseverează în concentrarea minții spre cele dumnezeiești, „se apropie mintal de Dumnezeu, câștigă cele negrăite, gustă veacul viitor și cunoaște prin simțirea minții că bun este Domnul.”³¹ În aceste cuvinte este descris modul de realizare al practicii isihaste de întoarcere a minții spre ea însăși și a urcușului din sine spre Dumnezeu, cu ajutorul rugăciunii neîncetate.³²

Un alt aspect fundamental se referă la efectul ultim al rugăciunii. În viziunea Sfântul Grigorie, „comuniunea virtuților îl pregătesc numai, prin asemănare pe cel sânguitor pentru primirea Divinului, nu-l și unește însă cu Acesta. Puterea rugăciunii, însă, consacră și celebrează efectiv tensiunea și unirea omului cu dumnezeirea, ca una ce este legătura creaturilor raționale cu Creatorul lor, însă numai când cele ale rugăciunii depășesc patimile și gândurile printr-o străpungere arzătoare; pentru că mintea/inteligenței împătimate îi este cu neputință să se unească cu Dumnezeu. Cât timp mintea/inteligența se roagă astfel, ea nu dobândește nici mila. Însă pe cât poate refuza gândurile, pe atât câștigă plânsul, iar proporțional cu plânsul se împărtășește și de mila mângâierii; și dacă perseverează în acestea cu smerenie timp îndelungat, transformă întreaga parte pasională a sufletului.”³³ Curăția angajează, la autorul palamit, întreaga ființă, așa încât, prin făptuire se purifică facultatea practică, prin cunoaștere cea cognitivă și prin rugăciune cea contemplativă, lucrarea prin care se ajunge la stabilitatea desăvârșită a inimii și a minții.³⁴ Pe

³¹ Sfântul Grigorie Palama, *Capitole despre rugăciune și curăția inimii*, Sf. Grigorie Palama, *Fecioara Maria și Petru Athonitul – prototipuri ale vieții isihaste și alte scrieri duhovnicești*, *Scrieri II*, studiu introducere și trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2005, p. 250.

³² Diac. Ioan I. Ică jr., „Sfântul Grigorie Palama – scriitor duhovnicesc isihast și epoca sa” (studiu introductiv), în Sf. Grigorie Palama, *Fecioara Maria și Petru Athonitul*, *Scrieri II*, p. 79.

³³ Sfântul Grigorie Palama, *Capitole despre rugăciune și curăția inimii*, pp. 249-250.

³⁴ Ibidem, p. 252. Pentru o descriere polemică, în care se apără teologia isihastă față de acuzațiile lui Varlaam, vezi Sfântul Grigorie Palama, *Cuvânt pentru cei ce se liniștesc cu evlavie. Al doilea cuvânt din cele din urmă. Despre rugăciune*, în *Filocalia Românească*, vol. VII, pp. 223-262. Vezi, de asemenea, monografiile dedicate sfântului palamit: Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama – cu patru tratate traduse*, Ed. Scripta, București, 1993, pp. 32-65 și John Meyendorff, *O introducere în studiul vieții și operei Sfântului Grigorie Palama*, trad. de Măriuca și Adrian Alexandrescu, Ed. Nemira, București, 2014, pp. 284-318.

²⁸ Sântul Simeon Noul Teolog, *Metoda Sfintei rugăciuni și atențiuni*, în *Filocalia Românească*, vol. VIII, intr., note și trad. de pr. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 1979, pp. 536-537.

²⁹ Vezi *Metoda sau cele 100 capete ale lui Calist și Ignatie Xanthopol*, în *Filocalia Românească*, vol. VIII, pp. 17-224.

³⁰ Pr. Dumitru Stăniloae, „Introducere” la *Filocalia Românească*, vol. VIII, , p. 12.

scurt spus, practica rugăciunii este modul cel mai eficace al omului de a se curăți de păcate și de a se uni cu Dumnezeu.

În sfârșit, merită a fi amintită și scurta lucrare mistagogică a Sfântului Marcu al Efesului, în care sunt tâluite cuvintele cuprinse în rugăciunea lui Iisus. Autorul opusculului nu urmărește o descriere tehnică, cu aspect practic, nici una spirituală, cu aspect contemplativ, ci vizează mai degrabă latura apologetică, împărțind rugăciunea în trei chei de interpretare: una biblică, una dogmatică și una iconomică. Nu mă voi referi aici decât la lectura în cheie dogmatică, cea care se dorește a fi o combatere a ereziilor hristologice, identificând în rugăciunea lui Iisus un adevărat stâlp al rugăciunii și al Ortodoxiei. Prin tâlcuirea celor patru titluri hristologice se arată că nicio rugăciune, oricât de scurtă ar fi, nu rămâne fără sens în Biserică. Orice rugăciune devine expresia

și mărturisirea concretă a credinței în Adevărul ei dogmatic fundamental, în cazul nostru, Persoana divino-umană a lui Iisus Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu Îtrupat.³⁵

Astfel, episcopul Efesului spune că prin „Doamne” se indică firea dumnezeiască, combătându-se erezia celor ce cred că Dumnezeu e simplu om (erezia ebionită și pe adepții lui Pavel de Samosata care considerau că Iisus era un simplu om); prin titlul „Iisuse” se indică umanitatea sa, combătând în acest chip monofizitismul și pe cei ce credeau că natura umană a lui Hristos a fost doar aparentă; „Hristoase” indică cele două firi, cea divină și cea umană, respingând erezia lui Nestorie și erezia celor ce cred că firile constituie două ipostase despărțite între ele; iar prin „Fiul lui Dumnezeu” sunt contraziși cei ce susțin contopirea firilor, indicându-se menținerea divinității lui Hristos și după Îtrupare, fiind respinsă, în același timp, și erezia monofizită a lui Eutihie și Dioscor, adepți ai resorbirii umanității lui Hristos în divinitatea Sa.³⁶ În finalul succintului periplu, constatăm că nu poate exista practică dreaptă fără credință adevărată, *orthopraxia* fiind într-un raport de reciprocitate cu *orthodoxia*, mărturisirea dogmatică împletindu-se cu căința personală. Ceea ce înseamnă că practica rugăciunii lui Iisus îndeplinește cele două coordonate esențiale, fiind teologie vie, aplicată, capabilă să asume și să călăuzească ființa umană către o viață hristocentrică.

³⁵ Diac. Ioan I. Ică jr., „Două opusculare palamito-isihaste ale sfântului Marcu al Efesului” în *Despre Lumina taborică, rugăciunea lui Iisus și curăția inimii. Scrieri filocalice uitate*, studii și trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2013, pp.234-237.

³⁶ Marcu Eugenicul, Arhiepiscopul Efesului, „Despre cuvintele cuprinse în dumnezeiasca rugăciune: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”, în *Despre Lumina taborică, rugăciunea lui Iisus și curăția inimii. Scrieri filocalice uitate*, p. 241 și Diac. Ioan I. Ică jr., „Două opusculare palamito-isihaste ale sfântului Marcu al Efesului”, pp.235-236.

**„RUGAȚI-VĂ NEÎNCETAT! MULȚUMIȚI LUI DUMNEZEU
PENTRU TOATE, CĂCI ACEASTA ESTE VOIA LUI
DUMNEZEU, ÎNTRU HRISTOS IISUS!”**
(1 Tesaloniceni 5, 17-18)

FI SMERIT

Mediul ăsta cel lumesc
Mă face să-mi ies din minți..
Oare cum să dobândesc
Pacea sfinților părinți?

Căci la orice încercare
Repede mă poticnesc,
Apoi parcă mi se pare
Că nimic nu reușesc.

Simt că n-am nici o putere,
Nu-s în stare de nimica
Și mi-e frică de durere..
-Doamne, cum să birui frica..?

-Pacea unde se ascunde
Când ispita mă atinge?
Iar o voce îmi răspunde:
-Fi smerit și vei învinge!

-Cum pot Doamne să mă las
Când un rău m-a nimerit?
Și-mi răspunde acelaș glas:
-Fi smerit, smerit, smerit!

Sorin Dragos Butucel

**MĂRȚIȘOARE CELOR
DRAGI**

La pieptul mamei... mărtișor -
La toți ai mei, ofer cu drag -
E martie deja în prag...
De cei ce nu-s... îmi este dor.

Mi-i dor de tata... de bunici...
De cei plecați... așa departe...
Să aibă-n veșnicie parte
De toată dragostea de-aici.

Eternitatea să le fie
Cu îngerei și lumină sfântă -
Aici... o lume se frământă...
Dar... lumea asta este... vie...

Am încă mamă... am copii -
Prietenii buni încă mai am -
Te rog acum, cum Te rugam,
Ai grijă, Doamne, de cei vii!

Și-ți mulțumesc, îți mulțumesc -
Mi-ai dat, sub vremi, al vieții drept -
Un mărtișor îmi pun în piept...
Și... cu cei dragi, aici, trăiesc.

E primăvară-n univers -
În iarna mea... sunt ghiociei...
Nou anotimp trăiesc cu ei...
Beau o cafea... mai scriu un vers...

Am amintiri în miezul meu -
Am mărtișoare pentru toți -
Tu, Doamne, mă ajută și poți,
Să-mi fii alături mereu.

Dar... cât trăiesc... îmi este dor -
E martie deja în prag -
Și mamei... și la toți, cu drag,
Le pun , în piept, un mărtișor.

Teona Scopos

POETUL CREȘTIN OCTOGENAR EUGEN DORCESCU

Preot dr. Ionel Popescu

Vineri, 22 martie a.c., poetul, prozatorul, eseistul și criticul literar Eugen Dorcescu a împlinit frumoasa vârstă de 80 de ani.

nu putea fi decât în biserica unde s-a cununat, pentru a-L preamări pe Creatorul tuturor celor văzute și nevăzute și a-I mulțumi pentru toți

Momentul aniversar, de o simplitate înălțătoare, a debutat cu o emoționantă rugăciune de mulțumire oficiată de către părinții protopopi Zaharia Pereș și Ioan Bude, împreună cu semnatarul acestor rânduri, în biserica parohiei Timișoara Dacia.

Intellectual creștin, preocupat de probleme existențiale, Eugen Dorcescu își trăiește viața în comuniune cu Dumnezeu, Alfa și Omega, începutul și sfârșitul, izvorul din care soarbe, cu nesaț, „apa cea vie” și o transpune apoi în prețioasa și nepieritoare creație.

De aceea, la sărbătorirea celor opt decenii de viață dăruite de Părintele ceresc, POETUL

talanții de care L-a învrednicit și pe care nu i-a risipit, ci i-a înmulțit pentru sine, pentru familie, pentru societate, țară și neam, precum și pentru marea familie a literaturii române.

M-a impresionat profund gestul poetului creștin Eugen Dorcescu de a-și aduce ofranda de mulțumire din potirul inimii sale la altarul bisericii și, în acele clipe binecuvântate, gândul meu a zburat spre Ierusalimul de acum 2000 de ani.

Domnul nostru Iisus Hristos, cu sfânta Sa Maică și cu dreptul Iosif, au pornit din frumoasa Galilee, cu prilejul marii sărbători a Paștilor iudaice, cum era rânduiala vremii, ca să se închine

la templul din Ierusalim. La încheierea sărbătorii, Maria Fecioara, dreptul Iosif și ceilalți pelerini din Nazaret au plecat pe drumul de întoarcere, gândindu-se că Iisus, Pruncul de 12 ani „este în ceata călătorilor de drum”. Observându-l, însă, lipsa, s-au întors să-L caute și, după trei zile, L-au aflat în Casa Domnului, „în mijlocul învățătorilor, ascultându-i și întrebându-i”.

Tulburată și îngrijorată de cele întâmplate, Sfânta Sa Maică I-a spus cu reproș: „Fiule, de ce ne-ai făcut nouă așa? Iată, „tatăl tău și eu Te-am căutat îngrijorați”. Răspunsul Pruncului de 12 ani este cu adevărat minunat: „De ce era să Mă căutați? Oare, nu știați că în cele ale Tatălui Meu trebuia să fiu?” (Luca 2, 41-49).

„În cele ale Tatălui ceresc” și-a dorit poetul, prozatorul, eseistul și traducătorul Eugen Dorcescu să-și aniverseze ziua de naștere. De altfel, nici nu se putea altfel. Un om credincios, un artist, scriitor, medic ori om de știință este conectat permanent la realitățile spirituale, străduindu-se să armonizeze știința cu credința, cultura cu spiritualitatea și viața sa cu principiile credinței și ale moralei evanghelice. Iar Eugen Dorcescu face parte din rândul acestor oameni luminați, în viața cărora credința ocupă un loc primordial.

Poetul Dorcescu, înveșmântat mereu în hlamida frumoaselor trăiri spirituale, a gândurilor și ideilor care-l frământă, arde zi și noapte pentru a le așterne pe hârtia albă ca și candela la icoană, până se termină uleiul.

Asemeni profeților din vechime, el știe însă că poezia este manifestarea Duhului și unde vorbește Duhul lui Dumnezeu, acolo se înfiripă poezia. De aceea, așezându-se la masa creației,

ni-l imaginăm invocând ajutorul lui Dumnezeu, precum Samuel de odinioară: „Vorbește, Doamne, că robul Tău ascultă!”.

Fire nobilă, sensibilă, de factură enciclopedică, „cu vocație de poet metafizic”, Eugen Dorcescu a creat o operă monumentală, studiată deja în „școala” creată de soția sa, doamna profesoară Mirela-Ioana Dorcescu. Familie de oameni truditori întru sporirea binelui și frumosului pe pământ, Mirela-Ioana și Eugen Dorcescu și-au transformat casa într-un veritabil laborator de creație literară și științifică, într-o tainică spirituală din care înmuguresc și rodesc frumuseți literare, care poartă pecetea înaltei cugetări și a filosofiei curate, dar și a deplinei armonii, a luminii, păcii și a bucuriei inefabile.

Bisericii, al cărei fiu este, Eugen Dorcescu i-a dăruit o transpunere în versuri a trei din cărțile didactico-poetice ale Vechiului Testament: *Psalmi în versuri* (1993), *Eclesiastul în versuri* (1997), *Pildele (Proverbele) în versuri* (1998), incluse, împreună cu *Rugăciunea regelui Manase*, în antologia *Biblice* (2003, reeditată în 2021).

Prin aceste capodopere de o frumusețe literară și religioasă aparte, Eugen Dorcescu își înscrie numele în ceata oamenilor de cultură și a poezilor de factură mistică, iubitori de scrierile sfinte nu doar pentru valoarea lor istorică și literară, ci mai ales pentru că ele cuprind cuvântul lui Dumnezeu, „Care rămâne în veac”.

Un om care-l iubește pe Dumnezeu, care citește Biblia cu evlavie transpune anumite cărți sfinte în versuri și se hrănește duhovnicește din aceste scrieri inspirate, este un om bun, curat sufletește, cucernic, cinstit, credincios, care are ceva de spus lumii și acest lucru este mai important decât orice.

Eugen Dorcescu este, indubitabil, un asemenea Om. Despre el s-a scris și se va scrie și mai mult de acum înainte. Opera sa valoroasă își așteaptă exegeții, cercetătorii și mai ales cititorii.

Eugen Dorcescu face parte, de asemenea, din rândul semenilor pe care dacă-i întâlnești pe cărările vieții, nu-i mai uiți niciodată. Sunt fericit, Maestre, că ne-am întâlnit și ne-am cunoscut.

Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască Harul și darurile Sale cele bogate, sănătate și putere, să Vă lumineze mintea și sufletul, „întru mulți și binecuvântați ani!”.

PREOTUL IOAN DANCIU S-A MUTAT ÎN CERURI

Marți, 22 martie 2022, a trecut la cele veșnice, în mod fulgerător, preotul paroh Ioan Danciu din parohia Bărăteaz, protopopiatul Timișoara I.

Născut la data de 16 august 1962 în localitatea Bușteni, județul Prahova, a fost fiul Elisabetei și a lui Ion Danciu. Părintele Ioan a absolvit *Seminarul Teologic* și apoi *Institutul Teologic de Grad Universitar* din București în anul 1982. La data de 14 octombrie 1989 s-a căsătorit cu tânăra Rodica-Elena Biriș, care l-a urmat necondiționat în activitatea pastoral misionară ce i-a fost încredințată.

La data de 31 ianuarie 1990 este hirotonit diacon, iar la data de 1 februarie preot pe seama parohiei Bărăteaz, protopopiatul Timișoara I, în Catedrala Mitropolitană din Timișoara de către mitropolitul Nicolae Corneanu.

Familia părintelui Ioan Danciu a fost binecuvântată de Dumnezeu cu două fete, Valentina-Margareta și Maria-Elisabeta, care au urmat studiile superioare la Universitatea de Vest și Universitatea de Medicină și Farmacie din Timișoara, oferindu-le părinților multă bucurie și împlinire.

În anul 2005, pentru vrednicia de care a dat dovadă în parohie, mitropolitul Nicolae Corneanu i-a acordat distincția de iconom, cu dreptul de a purta brâu roșu.

Adormitul întru Domnul a fost un preot cu aleasă dragoste față de credincioșii parohiei sale, a slujit Biserica cu mult devotament și a făcut tot ceea ce i-a stat în putință să administreze cu înțeleaptă chibzuială lăcașul de cult din localitatea Bărăteaz, care a fost renovat de mai multe ori, dar și bunurile bisericești, reușind prin neobosită lucrare să redobândească vechile proprietăți ale parohiei, căminul cultural, școala veche și pământul bisericii.

Un fapt vrednic de remarcat la părintele Ioan Danciu a fost statornicia față de parohia încredințată, prezența zilnică în biserică și fidelitatea față de enoriașii săi, pe care i-a iubit și slujit până în momentul trecerii la cele veșnice.

Cu adâncă părere de rău pentru fulgerătoarea despărțire a vrednicului părinte Ioan Danciu, Părintele Mitropolit Ioan al Banatului, Preasfințitul Părinte Episcop-vicar Paisie Lugojanul și membrii Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Timișoarei au transmis sincere condoleanțe familiei preotului Ioan, plecat dintre noi.

VEȘNICA LUI POMENIRE DIN NEAM ÎN NEAM!

ACȚIUNI UMANITARE PENTRU UCRAINA

cheltuielilor necesare ucrainenilor refugiați din calea războiului.

Precizăm, de asemenea, că Părintele Mitropolit Ioan ține permanent legătura cu parohia și comunitatea ucraineană din Timișoara, prin intermediul cărora vor fi donate confrăților noștri ucraineni și alte bunuri aflate în curs de colectare în parohiile noastre.

Bunul Dumnezeu să dăruiască tuturor donatorilor cele de folos și spre mântuire, iar peste poporul vecin ucrainean să reverse pacea Sa cea sfântă!

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Ioan, Centrul eparhial, Fundația „Filantropia” Timișoara și unele parohii din cuprinsul eparhiei noastre, cu sprijinul credincioșilor, au organizat o campanie umanitară de susținere a vecinilor noștri din Ucraina și a zecilor de mii de refugiați, din cauza războiului, în țara noastră.

Această acțiune umanitară s-a soldat cu colectarea de alimente neperisabile (zahăr, ulei, făină, orez, paste făinoase, conserve), medicamente, obiecte igienico-sanitare, păături, pilote etc, în sumă de 150.000 lei.

Pe lângă acestea, a fost colectată și suma de 55.000 lei care va fi donată pentru susținerea

MILITARIII LUGOJENI AU DONAT SÂNGE

Militarii Batalionului 183 Artilerie Mixtă „General Ion Dragalina” au participat, în data de 8 martie, la o acțiune de donare de sânge, dornici să ajute persoanele aflate acum în nevoie și suferință. Activitatea a avut loc la Centrul Regional de Transfuzie Sanguină din Timișoara.

„Întreg personalul care a participat la această campanie a donat tichetele de masă primite, acestea urmând a fi folosite în scopuri caritabile, pentru asigurarea de bunuri alimentare și sanitare refugiaților din Ucraina”, a spus părintele Emanuel Gafița, preotul militar al garnizoanei Lugoj.

ACȚIUNI CARITABILE ALE MILITARILOR LUGOJENI

Militarii Batalionului 183 Artilerie Mixtă „General Ion Dragalina” continuă seria acțiunilor de într-ajutorare a semenilor ucraineni greu încercați în aceste momente. Astfel, după acțiunea de donare de sânge, personalul unității a achiziționat medicamente și produse farmaceutice ce urmează să ajungă în spitalele

din Ucraina, dar și 600 de litri de apă necesară refugiaților ce ajung pe teritoriul țării noastre.

Întreaga activitate de susținere vine să arate implicarea, altruismul, dar și deschiderea ostașilor bănățeni pentru cei ce suferă consecințele conflictului militar.

ADUNAREA GENERALĂ A FUNDAȚIEI PAROHIALE „PREOT IOAN OLARIU”

Adunarea generală a fundației parohiale „Preot Ioan Olariu” s-a întrunit luni, 21 martie, în sala de festivități „Preot Ioan Imbroane”, a parohiei Timișoara Iosefin. Ordinea de zi a acestei adunări a cuprins următoarele puncte: raportul președintelui fundației cu privire la activitățile desfășurate în anul 2021; raportul financiar la data de 31 decembrie 2021; raportul cenzorului; proiectul „Sprijin la distanță – o șansă pentru fiecare”; aprobarea situației financiare pe anul 2021; stabilirea cotizațiilor pe anul 2022; propuneri de activități pe anul 2022 și diverse.

Raportul de activitate pe anul trecut a scos în evidență faptul că, în condițiile generate de

pandemie, fundația s-a implicat activ în comunitate și a ajutat financiar familii cu mulți copii, credincioși vârstnici, cu probleme de sănătate și, totodată, a susținut parohia în distribuirea hranei calde la 40 – 50 de persoane, inclusiv la acordarea a sute de pachete cu alimente de Sfintele Paști, de hramul bisericii și de Crăciun. Prin fundație este achitată o masă de prânz în fiecare zi de sâmbătă pentru zecile de mame care au copiii internați la Spitalul „Louis Țurcanu” și zilnic pentru zece copii, cazuri sociale, la cantina Școlii „Sfântul Ierarh Antim Ivireanul”. Două familii din Recăș și Ghiroda Veche, ale căror case au fost distruse în incendii au primit ajutor 4000 și respectiv 7000 de lei, o fetiță supusă unei intervenții chirurgicale la ochi a primit suma de 10 000 lei, iar familiei formată dintr-o mamă cu 9 copii i-a fost acordată suma de 13 000 lei, bani cu care și-a cumpărat un teren pentru construirea unei case la Cebza.

În colaborare cu Asociația „Observă & Ajută” din București / Germania, fundația a acordat zece calculatoare complet echipate la zece elevi premianți. De asemenea, ajutoare financiare, îndeosebi pentru achiziționarea de echipamente medicale, au fost acordate unor unități medicale

din Timișoara. Cel mai important proiect derulat de fundație în ultimii ani este de departe, cel intitulat „Sprijin la distanță – O șansă pentru fiecare copil și tânăr de a accede, în mod egal, la educație și la valorile culturii, ca formă de refuz a izolării și marginalizării provocate de sărăcie”. Prin acest proiect, elevi și studenți care provin din familii nevoiașе, primesc burse lunare din partea fundației, pentru ca să-și finalizeze studiile.

Membrii fundației au apreciat activitatea desfășurată și au făcut propuneri concrete de activități pe anul 2022. A fost remarcat însă și faptul că, având în vedere problemele materiale cu care se confruntă mulți semeni, ar fi mare nevoie de implicarea mai multor credincioși în activitatea social-filantropică, mai ales tineri. Milostenia este o virtute bine plăcută lui Dumnezeu, Care ne îndeamnă să dăm mâncare celui flămând, să-l îmbrăcăm pe cel gol, să-l vizităm pe cel bolnav..., așa cum ne învață Hristos Domnul: „Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui”.

PROIECTE CATEHETICE ÎN PAROHIA TIMIȘOARA-ELISABETIN

În cadrul parohiei ortodoxe române Timișoara-Elisabetin se desfășoară mai multe activități catehetice prin intermediul unor proiecte culturale dedicate tinerilor din cartierul timisorean Elisabetin pe care preoții împreună cu colaboratorii și partenerii educaționali le implementează în viața parohiei.

De altfel, această parohie, care se recunoaște a fi cea mai veche biserică ortodoxă românească din Timișoara, poartă cu responsabilitate acest destin unic și această misiune importantă în cadrul cultural-paideic al cetății timișorene. Elisabetinul a luat ființă imediat după eliberarea sa de sub turci, între 1716 și 1718 și purta numele de „Maierile Vechi” sau „Maierile Românești” datorită locuitorilor majoritari români ai acestui cartier, construit în jurul unei biserici din lemn, din pricina interdicției puse ortodocșilor de a ridica biserici de zid și piatră. Biserica ortodoxă din Elisabetin, construită în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea în apropierea pieței Crucii, este unul dintre cele mai vechi edificii religioase ‘românești’ ale Timișoarei. Creștinii ortodocși din Elisabetin dețineau însă o parohie proprie încă din perioada stăpânirii otomane, biserica din lemn fiind menționată în anul 1727, la scurt timp după eliberarea Banatului de către habsburgi (1718). După renovarea din 1894, biserica a fost închinată Adormirii Maicii Domnului, cu pictură

în frescă, în stil neobizantin, iar forma ei actuală corespunde stilului baroc cu elemente clasiciste. Numele actual îl preia abia în 25 mai 1896, în cinstea Împărătesei Elisabeta (“Sisi”), soția împăratului Franz Iosef I. Cartierul Elisabetin găzduiește două dintre cele mai importante instituții de învățământ superior din Timișoara: Universitatea de Vest, Universitatea Politehnica, dar și unul dintre cele mai prestigioase licee din țară: Liceul Teoretic „Grigore Moisil”. Acest fapt a determinat cultivarea unui sentiment aparte de cultură și spiritualitate românească, la care au contribuit și preoții cu pregătire intelectuală deosebită, care au păstorit această parohie în decursul vremii.

Deși un an pandemic, anul 2021 a reprezentat un frumos început pentru tinerii cu înclinații artistice ai parohiei Elisabetin. Aceștia, aflați sub coordonarea artistului plastic și restaurator de opere de artă, Eva Sarga, au înființat atelierul de pictură icoane pe lemn în stilul iconografic bizantin. A devenit, așadar, în foarte scurt timp, un reper săptămânal ziua de vineri, în care copiii, tinerii și părinții acestora au ales să

ofere esteticii liturgice două ore din timpul lor, pentru a se iniția în arta iconografică bizantină. Surpriza a reprezentat-o, având în vedere contextul pandemic dificil, atât continuitatea și sustenabilitatea programului atelierului, precum și varietatea cursanților și a vârstei

acestora, care au înțeles importanța și rolul artei creștine în cultivarea evlaviei și a unei vieți duhovnicești cu repere teologice. Un factor al succesului acestui demers l-a reprezentat de fapt, prezența acestui membru important al comunității parohiale, artistul plastic și iconarul Eva Sarga. Prezența unui profesionist al artei sub coordonarea căruia au evoluat majoritatea cursanților, a putut oferi altarului de rugăciunea personală de acasă o lucrare proprie, în care s-a investit har și energie sau rugăciunea personală sub bolta bisericii strămoșești.

În data de 13 martie a.c. cu ocazia prăznuirii Duminicii Ortodoxiei, micii iconari au realizat un moment de rugăciune după Sfânta Liturghie, prin sfîntirea icoanelor pe care ei le-au realizat în cadrul atelierului de pictură și prin vernisarea unei mici expoziții de icoane în curtea bisericii din Elisabetin. De menționat faptul că, această parohie găzduiește și un grup catehetic de tineri care se întâlnesc fără întrerupere de trei ani, urmând un plan de exegeză biblicopatristică la care participă și tineri căsătoriți. Aceștia activează în spațiul social în diverse domenii de activitate (tineri ingineri, doctori rezidenți, contabili, cadre didactice, studenți,

etc.). Chiar și în perioada pandemică a existat posibilitatea de a funcționa în mediul online, cu participarea la discuții a unor tineri români și din afara țării (Germania, Franța, Canada ș.a.). S-au efectuat pelerinaje în țară și în afara acesteia (Muntele Athos), precum și participări la emisiuni la postul local Europa Nova. De asemenea, o bucurie a parohiei Elisabetin o reprezintă grupurile corale: corul bisericii (constituit din artiști ai Filarmonicii Timișoara), corul avocaților și corul de tineri liceeni și studenți (recent înființat, care a și participat la un important festival, Târgul de Crăciun 2021, organizat de Primăria Timișoara). Există o foarte bună colaborare cu conducerea și cadrele didactice ale liceelor „Grigore Moisil”, „Vlad Țepeș”, „Francesco Saverio Nitti”, cu ajutorul cărora se implementează în acest moment concursul național catehetic Hristos împărtășit copiilor. Mulțumim Înaltpreasfinției Sale, Ioan, mitropolitul Banatului, pentru purtarea de grijă și binecuvântarea proiectelor catehetice ale parohiei Elisabetin. Un gând de mulțumire cadrelor didactice, elevilor și părinților care susțin toate aceste activități.

DEBUTUL CONFERINTELOR PREPASCALE LA FACULTATEA DE TEOLOGIE DIN TIMIȘOARA

Miercuri 16 martie, la biserica paraclis mitropolitan din incinta Colegiului C.D. Loga din Timișoara, a avut loc debutul conferințelor prepascale organizate de Facultatea de Teologie din Timișoara.

În cadrul acestei întâlniri a avut loc prezentarea volumului intitulat „Biserica Ortodoxă și provocările viitorului”, editat de pr. prof. dr. Mihai Himcinschi și diac. lect. dr. Răzvan Brudiu, cadre didactice la Facultatea de Teologie din Alba Iulia.

Întâlnirea a fost moderată de pr. conf. dr. Constantin Jinga. De față a fost și Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan al Banatului, care a avut o contribuție importantă la desfășurarea evenimentului.

Corul Facultății de Teologie din Timișoara

condus de pr. lect. asoc. drd. Laurian Popa a interpretat câteva piese religioase.

La conferință au luat parte cadre didactice și studenți ai Facultății de Teologie din Timișoara, credincioși și iubitori de carte teologică.

CATEHEZĂ DEDICATĂ SFÂNTULUI GRIGORIE PALAMA, LA SÂNGEORGE

Joi, 17 martie, cu începere de la orele 11,00, a fost susținută la Școala Primară din Sângeorge o cateheză ilustrată dedicată Sfântului Grigorie Palama, în contextul sărbătoririi sfântului în Duminica a II-a din Postul Mare și a cinstirii Sfântului palamit prin Anul comemorativ al Sfinților isihasți în Patriarhia Română.

Cateheza a fost pregătită în cadrul activităților desfășurate cu copiii și tinerii de pe lângă parohia Birda și filia Sângeorge și au

fost ilustrate principalele etape ale vieții și activității Arhiepiscopului Tesalonicului: Viața, Controversa cu Varlaam și Achindin, Poziția teologică, Despre rugăciune și Duminica Sf. Grigorie Palama. Textul catehezei a fost pregătit în cadrul unui atelier în care au fost lecturate apoi fișate volume ale Sfântului Grigorie, precum și literatură teologică și duhovnicească atât de la biblioteca parohială, cât și din resursele teologice din mediul on-line. Viața și principalele aspecte ale învățurii au fost flancate de icoane și copertele principalelor volume care aparțin Sfântului Grigorie Palama, precum și din literatura destinată acestei personalități.

Lecția de Religie a fost realizată prin utilizarea videoproietorului și a unei expoziții de carte. La final elevii au formulat câteva întrebări care au prilejuit preotului catehet să sintetizeze cateheza în câteva idei principale.

Activitatea catehetică deschide sărbătorirea Sfântului Grigorie Palama în parohia Birda care va continua cu oficierea în Ajunul sărbătorii a Vecerniei unită cu Litia și în ziua cinstirii cu Utrenia, Sfânta Liturghie și Taina Sfântului Maslu.

ÎNTÂLNIREA TINERILOR ȘI COPIILOR DIN LOCALITĂȚILE JDIOARA ȘI CRICIOVA

În contextul „Anului omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului”, în Parohia Ortodoxă Jdioara, sub îndrumarea preotului paroh Vali Petrică Ungar, în parteneriat cu Școala Gimnazială Criciova s-a organizat sâmbătă, 19 martie o întâlnire a tinerilor și copiilor din localitate, pentru a participa la o „Liturghie a Copiilor” așa cum a fost numită!

Întâlnirea s-a desfășurat după următorul program: la ora 09:00 dimineața s-au întâlnit cu toții în Biserică, iar după ce au destins puțin atmosfera printr-un dialog de relaxare a emoțiilor, au vorbit despre ceea ce înseamnă

Taina Spovedaniei și rugăciunea în viața lor de mici creștini, și cât de important este, pentru creșterea lor frumoasă a se Împărtăși cu Trupul și Sângele Domnului. După ce s-au spovedit, li s-a explicat pe înțelesul lor Proskomidia, plecând de la ideea: „ce ascunde preotul când iese la Vohodul Mare, sub acoperămintă”? Au fost foarte curioși și au pus foarte multe întrebări, ceea ce a demonstrat interesul copiilor de a descoperi Taine care nu se văd din naosul Bisericii, pe care preoții și Biserica nu le țin ascunse, dar din lipsă de educație practică a Sfințelor Slujbe, foarte mulți oameni de la sat

nu știu, poate niciodată ceea ce se întâmplă fizic la Slujbele Bisericii. Apoi, băieții au participat la Liturghie în Sfântul Altar și au văzut practic, tot

ceea ce face preotul pe Sfânta Masă, iar fetele au cântat la strună împreună cu doamna preoteasă. La momentul potrivit s-au Împărtășit cu toții, după care, la sfârșitul Liturghiei, au purtat o discuție deschisă în care și-au mărturisit fiecare din emoțiile trăite, preotul a pus întrebări și a primit răspunsuri foarte pertinente din partea copiilor precum, după mărturia unuia dintre ei: „m-a impresionat momentul Prefacerii vinului în Sângele Domnului”, ceea ce confirmă faptul că întâlnirea și „descoperirea” tainelor Sfintei Liturghii le-a atins sufletele inocente. Mulțumim copiilor care au participat, dar mulțumim în mod special conducerii Școlii Gimnaziale din Comuna Criciova, profesorilor, învățătorilor și educatorilor, care își dau interesul atât de mult să-i apropie pe copii de Domnul Hristos, de la care vine toată priceperea, învățătura, darea cea bună și tot darul desăvârșit!

OLIMPIADA NAȚIONALĂ INTERDISCIPLINARĂ DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ ȘI RELIGIE ȘI OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBI CLASICE - ETAPE JUDEȚEANĂ

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, sâmbătă, 12 martie 2022, a avut loc etapa

judeteană a Olimpiadei naționale interdisciplinare de limba și literatura română și religie „cultură și spiritualitate românească”. Concursul s-a desfășurat la Liceul Teologic Ortodox „Sfântul Antim Ivireanul” din Timișoara, în prezența părintelui dr. Nichifor Tănase, consilier la

sectorul învățământ și activități cu tineretul, a Doamnei prof. Diana Codruța Pop, inspector de limba și literatura română și a Doamnei prof. Daniela Liliana Buzatu, inspector de religie în cadrul Inspectoratului Școlar Județean Timiș. Evenimentul a debutat cu oficierea slujbei de Te Deum, în incinta școlii timișorene, după care a urmat proba scrisă.

Tematica Olimpiadei se circumscrie genericului „Frumusețea sacră a lumii”, competiția desfășurându-se pe două niveluri, gimnaziu și liceu. La etapa județeană a olimpiadei interdisciplinare s-au înscris peste 150 de elevi de la clasele V- XII din școlile județului Timiș.

Olimpiada națională de Limbi Clasice – etapa județeană

De asemenea, Liceul Teologic Ortodox „Sfântul Antim Ivireanul” din Timișoara a găzduit, în aceeași zi, și Olimpiada națională de Limbi Clasice – etapa județeană. Concursul s-a desfășurat pe două secțiuni: *limba latină*

și *limba greacă veche* (elină), fiind coordonat de Doamna Monica Ghera, profesor de limbi clasice la liceul teologic.

La limba latină au participat elevi din clasele

a VII-a – a XII-a, de la școlile din județ, iar la limba greacă veche, elevi din clasa a IX-a, de la Liceul Ortodox din Timișoara.

ETAPA JUDEȚEANĂ A OLIMPIADEI DE RELIGIE

În data de 19 martie, a.c., cu binecuvântarea și participarea Părintelui Mitropolit Ioan al Banatului, Liceul Teologic Ortodox „Sfântul

Antim Ivireanul” din Timișoara a găzduit etapa județeană a Olimpiadei naționale de Religie. Evenimentul a debutat cu oficierea slujbei de Te Deum, în incinta școlii timișorene, la care au luat parte Părintele dr. Nichifor Tănase, consilier la sectorul învățământ și activități cu tineretul, Doamna prof. Daniela Liliana Buzatu, inspector de religie în cadrul Inspectoratului Școlar Județean Timiș și Doamna prof. Adela Panait, directorul școlii, profesorii liceului, dar și elevii participanți.

După momentul de rugăciune au fost rostite cuvinte de grație și de bun venit tinerilor înscriși la Olimpiada de Religie, urmând apoi proba scrisă.

Organizarea evenimentului educațional a fost înfăptuit prin efortul Arhiepiscopiei Timișoarei și al Inspectoratului Școlar Județean, dar mai ales prin dăruirea și implicarea cadrelor didactice de la Liceul Teologic din Timișoara.

Competiția s-a desfășurat pe două niveluri, gimnaziu și liceu. La etapa județeană a Olimpiadei s-au înscris, sub coordonarea profesorilor de religie, peste 200 de elevi de la clasele V- XII din școlile județului Timiș, care au arătat, și de această dată, cât de luminoasă poate fi cultura sufletului și tinerețea credinței.

La final, fiecare elev, voluntar sau profesor participant a servit masa de prânz, oferită de cantina Liceului Teologic din Timișoara.

CERC PASTORAL MISIONAR LA BEREKSĂU MIC

În duminica a treia a Sfântului și Marelui Post al Paștilor, în Parohia Bereksău Mic, din cadrul Protopopiatului Ortodox Român Timișoara

I, a avut loc primul cerc pastoral misionar din acest an. În cadrul întrunirii, preotul Grigorie Marița de la parohia Jimbolia, a susținut referatul cu tema: Rugăciunile din slujbele Sfintelor Taine și ierurgii ale Bisericii.

Acest subiect a fost selectat din programul stabilit de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române cu prilejul declarării anului 2022 ca, Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului și Anul comemorativ al sfinților isihasți Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamț.

Lucrările cercului pastoral misionar au fost coordonate de către părintele Zaharia Pereș, protopopul locului, care a transmis și binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului și toate gândurile de bine din partea Preasfințitului Părinte Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Eparhiei Timișoarei. După rostirea rugăciunii *Tatăl nostru*, a fost subliniată importanța rugăciunii în viața parohiei și rostul preotului ca slujitor misionar ales de Dumnezeu să administreze Sfintele Taine și ierurgii în viața păstoriților săi.

În luările de cuvânt au fost remarcate următoarele reflecții pe marginea subiectului prezentat: preotul Cristian Gheorghiță Popa de la

parohia Cărpiniș arată că *fiecare rugăciune este o mărturisire de credință* și de aceea trebuie rostită cu mare atenție pentru a transmite acest mesaj către credincioși, preotul Ioan Jurji de la parohia Becicherecu Mic spune că *nimic nu se poate fără Hristos*, motiv pentru care trebuie să-l facem cunoscut pe Hristos Domnul tuturor oamenilor prin toate slujbele pe care le oficiem, dar și prin atitudinea noastră, iar preotul Mihai Ierima de la parohia Cenei arată că *dacă te afli în biserică te poți ruga și fără să știi o rugăciune anume*, de aceea pentru împlinirea celor cerute de la Dumnezeu e nevoie și de contribuția credinciosului, nu doar de rugăciunea preotului, adică e vorba de o împreună lucrare spre a fi o rugăciune deplină.

După încheierea lucrărilor cercului pastoral misionar preoții prezenți au oficiat slujba Sfântului Maslu spre bucuria credincioșilor, veniți în număr mare la această Sfântă Taină. Cuvântul de învățătură a fost rostit de părintele Zaharia Pereș, care a evidențiat minunile săvârșite de Domnul Iisus Hristos în Capernaum, arătând că fiecare preot ce-L va avea ca model pe Hristos Domnul, poate fi un vindecator de suflete în parohia sa.

Seara duhovnicească s-a încheiat cu mulțumirea adusă lui Dumnezeu și o agapă frățească la casa parohială, oferită de preotul paroh Cristian Szekereș, care a mulțumit de asemenea ierarhilor eparhiei pentru binecuvântarea acordată acestui eveniment, preoților participanți, dar și credincioșilor ce l-au susținut pentru aceasta.

ACTUALIATEA EPARHIALĂ

POMENIREA DEȚINUȚILOR POLITIC DIN ROMÂNIA

Cu prilejul zilei deținuților politic din România, miercuri, 9 martie a.c., ora 11:00, Centrul eparhial, în colaborare cu Asociația Foștilor Deținuți Politic din România, filiala Timișoara, organizează la Catedrala mitropolitană, o slujbă de pomenire și de cinstitie a vrednicilor înaintași care au suferit și au murit „în lagăre, închisori și deportări” ori în timpul confruntărilor cu organele de represiune ale

puterii comuniste, pentru apărarea dreptei credințe și a valorilor noastre naționale, pentru libertatea și demnitatea poporului român.

La această sărbătoare a recunoștinței, când Biserica îi cinstește pe Sfinții 40 de Mucenici din Sevastia, participă urmașii și rudele celor comemorați, autoritățile locale, preoții și credincioșii timișoreni.

Slujba de pomenire va fi oficiată de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Ioan, împreună cu preoții slujitori de la Centrul eparhial și de la Catedrala mitropolitană.

„Cât frig, câtă umilință, câtă degradare, câtă ură s-a vărsat asupra frăților voastre în camerele de tortură! Rămâne întrebarea existențială în istoria neamului nostru: de ce? Pentru că ați iubit țara, ați iubit neamul și l-ați iubit pe Dumnezeu. Pentru că acesta a fost gândul profund: de a-l scoate pe Dumnezeu din inima oamenilor. Au intrat cu bastoanele și cu bocancii în inima frăților voastre și a celor care nu mai sunt”, a spus Mitropolitul Banatului.

VIZITA AMBASADORULUI UNGARIEI LA CENTRUL EPARHIAL

Luni, 7 martie a.c., Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Ioan l-a primit pe Excelența Sa Botond Zákonyi, Ambasadorul Ungariei la București.

Întrevederea, desfășurată la Centrul eparhial, a avut loc la solicitarea Domnului ambasador și s-a înscris în contextul bunelor relații existente între țările și popoarele noastre.

Cu prilejul acestei întrevederi au fost abordate, între altele, problemele referitoare la criza actuală a refugiaților din Ucraina, comună Ungariei și României.

În acest context, Înaltpreasfinția Sa a reiterat preocuparea Bisericii noastre pentru ajutorarea ucrainenilor care s-au refugiat la noi și efortul eparhiilor, parohiilor și mănăstirilor care oferă sprijin moral și material acestor confrați nevoiți să-și părăsească țara din cauza războiului.

De asemenea, Părintele Mitropolit a adresat Excelenței Sale alese mulțumiri pentru efortul diplomatic pe care l-a depus spre deblocarea tranzitului migranților ucraineni de la granița româno-maghiară.

DUMINICA BIRUINȚEI ORTODOXIEI, SĂRBĂTORITĂ LA CATEDRALA MÎTROPOLITANĂ DIN TIMIȘOARA

În prima duminică din Postul Sfințelor Paști, numită și Duminica Ortodoxiei, Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a săvârșit Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare la Catedrala mitropolitană „Sfinții Trei

Ierarhi” din Timișoara. Și în acest an, un număr mare de credincioși au participat la sinaxa euharistică, încununând nevoințele ascetice din prima săptămână a Postului Mare prin împărtășirea cu Sfintele Taine.

În cadrul slujbei s-a dat citire Pastoralei Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Duminica Ortodoxiei.

În Duminica Întâi din Postul Mare, Biserica Ortodoxă sărbătorește biruința dreptei credințe asupra iconoclasmului, dar și asupra tuturor ereziilor, fiind comemorate evenimentele de la Constantinopol, din 11 martie 843, când, printr-un sinod, a fost restabilit cultul sfințelor icoane și ratificate hotărârile dogmatice ale celor șapte Sinoade Ecumenice. Tot la acest sinod, ținut la Constantinopol sub patriarhul Metodie, s-a hotărât ca Duminica Întâi din Postul Sfințelor Paști să devină o zi aleasă de cinstire a tuturor celor care au apărut și au mărturisit dreapta credință.

ÎNTRUNIREA CERCURILOR PASTORAL – MISIONARE DIN CADRUL PROTOPOPIATULUI TIMIȘOARA II

Cu binecuvântarea Înaltpresfințitului Părinte Mitropolit Ioan, în perioada 20 februarie – 20 martie au avut loc întrunirile pe grupe din primăvara anului 2022 a parohiilor din cadrul protopopiatului Timișoara II. Cercurile sau grupele pastoral-misionare au ca scop întărirea comuniunii frățești între preoții dintr-un grup de parohii învecinate, a împărtășirii de experiențe pastorale comune și de comunicare a unor

informații și dispoziții din partea conducerii Bisericii. Tematica abordată în cadrul cercurilor misionare din primăvara acestui an a fost în conformitate cu tematica „Anului omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului”.

Prima întrunire a avut loc în parohia Pișchia în data de 20 februarie 2022, în Duminica Fiului Risipitor și a reunit preoții din parohiile Alioș, Bencecu de Jos, Buzad, Comeat, Fibiș,

Mașloc, Murani și Pișchia. După oficierea Acatistului Mântuitorului în prezența credincioșilor parohiei Pișchia, a urmat cuvântul de învățătură „Rugăciunea – Aspecte practice” susținut de către părintele Radu Meșter de la parohia Alioș care, pornind de la îndemnul Sfântului Apostol Pavel: „Rugați-vă neîncetat” (I Tesaloniceni 5, 18), le-a explicat celor prezenți necesitatea unui ritm de rugăciune absolut necesar pentru a avea o legătură permanentă cu Dumnezeu.

A doua întrunire a avut loc în parohia Ghiroda Veche, în data de 27 februarie a.c., în Duminica Lăsatului sec de carne. La Taina Sfântului Maslu oficiată în biserica parohială au participat preoții din parohiile Ghiroda Veche, Giarmata Vii și Covaci, precum și foarte mulți credincioși. Cuvântul de învățătură a fost rostit de către părintele Mihai Venter de la parohia Giarmata, care le-a vorbit credincioșilor despre „rugăciunea credinței” (Iacov 5, 15) care are puterea de a-L

întoarce pe Dumnezeu spre necazurile noastre. De asemenea părintele Mihai a explicat atât importanța rugăciunii de obște, cât și a rugăciunii personale. La final părintele paroh Caius Andrașoni le-a împărțit credincioșilor prezenți o broșură care conține imagini cu biserica parohială și rugăciuni.

Cea de-a treia întrunire a avut loc în parohia Recaș I, în data de 6 martie 2022, în Duminica Lăsatului sec de brânză. Acatistul Mântuitorului Hristos a fost oficiat de către preoții din parohiile Albina, Bazoșu Nou, Bașozu Vechi, Bucovăț, Herneacova, Ianova, Izvin, Moșnița Nouă, Moșnița Veche, Recaș I și Recaș II și Remetea Mare, împreună cu foarte mulți credincioși. În cuvântul de învățătură părintele Cristian Băican de la parohia Bazoșu Vechi a vorbit despre treptele rugăciunii, despre liniștea sufletească pe care o aduce rugăciunea inimii, ca împreună-lucrare a noastră și a Duhului Sfânt.

A patra întâlnire pe grupe a preoților din primăvara acestui an a avut loc la parohia Timișoara Fabric Vest în data de 20 martie a.c., în Duminica a II-a din Postul Sfințelor Paști, a Sfântului Grigorie Palama. Au participat clericii din următoarele parohii din Timișoara: Sf. Ștefan-Calea Martirilor, Ciarda Roșie, Elisabetin, Fabric Vest, Sf. Cosma și Damian, Zona Pârvan, Zona Soarelui și Zona Soarelui Sud. După oficierea Acatistului Domnului nostru Iisus Hristos, a urmat cuvântul de învățătură susținut de părintele dr. Sorin Vasiu de la parohia Timișoara Sf. Ștefan. Dacă în prima parte a cuvântării părintele a vorbit despre rugăciunea publică și particulară și importanța ei în viața Bisericii, în a doua parte a vorbit despre teologia energiilor necreate a Sfântului Grigorie Palama, despre rugăciunea

isihastă ca mijloc al desăvârșirii, discursul fiind presărat cu multe citate scripturistice și patristice.

La finalul fiecărei întâlniri protopopul sau preotul coordonator al cercului pastoral a transmis credincioșilor binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan și îndemnul de a spori în rugăciune și în faptele cele bune.

După încheierea rugăciunii în sfintele lăcașuri, a urmat o scurtă ședință a preoților în care s-au discutat o serie de probleme administrative ale parohiilor și în care părintele protopop a transmis preoților îndemnul Părintelui Mitropolit Ioan de a săvârși sfintele slujbe după rânduială în Postul Sfințelor Paști, de a fi alături de credincioșii, spovedindu-i și împărtășindu-i cu Sfintele Taine și de a identifica persoanele sau familiile aflate în lipsuri sau suferințe pentru a le putea veni în ajutor.

ÎNTÂLNIREA PUBLICIȘTILOR BĂNĂȚENI LA TIMIȘOARA

Sâmbătă, 26 martie, a avut loc, la Muzeul Satului Bănățean din Timișoara, întâlnirea publiciștilor din Asociația Publiciștilor Presei Rurale din Banat.

După o perioadă în care nu au mai avut loc întâlniri culturale, la începutul acestui an a avut loc o întâlnire informală realizată cu sprijinul dl.

Dan Radosav, managerul Muzeului Satului și prin grija prof. Ioan Traia, președintele Asociației.

După un moment de rugăciune, oficiat de preotul Valentin Bugariu, președintele Asociației a prezentat programul de activități. Prima activitate este planificată în 11 iunie la Șopotu Vechi, jud. Caraș-Severin, prin grija prof. Gheorghe Rancu, Sărbătoarea muzeelor satești. În luna august sunt programate mai multe simpozioane locale la Comloșu Mare, jud. Timiș și Răcășdia, jud. Caraș-Severin. Alte trei evenimente vor fi: Întâlnirea fiilor satului la Bodrog, jud. Arad, Festivalul Răchiei la Săcălaz, jud. Timiș.

În septembrie va avea loc la Birda, jus. Timiș, a doua ediție a Colocviilor revistei de cultură și religie rurală „Arhanghelul”.

Preotul dr. Valentin Bugariu a prezentat volumul *Credință. Educație. Tradiție*, Editura Eurobit, Timișoara, 2021 și nr. 41 al revistei locale „Arhanghelul”.

O importanță deosebită au avut-o discuțiile și schimburile de publicații. Prof. univ. Constantin

Falcă, *Cărășeni de neuitat. Partea a XX-a*, editura Eurostampa, Timișoara, 2013, 183 p., iar ziariștii Gheorghe Lungu și Petru Opruț au oferit ultimele

numere ale revistelor „Foaia Săcoșană” și „Glasul Voislovei”.

DRUMUL CRUCII, LA PAROHIA TIMIȘOARA VIILE FABRIC

În Duminica a 3-a din Post, numită și Duminica Sfintei Cruci, la parohia timișoreană Viile Fabric, la ceas de seară s-a oficiat, în curtea bisericii parohiale, procesiunea *Drumul Crucii*, o slujbă ce amintește creștinilor de ultimul drum pământesc parcurs de Mântuitorul Iisus Hristos, din Pretoriu (locul pardosit cu pietre, numit în evreiește „Gabata”) la „locul Căpătânii”, Dealul Golgotei.

Cu lumânări și candelă aprinsă, credincioșii prezenți au poposit, alături de preoții slujitori, la căpătâiul crucilor de pe alea din curtea bisericii, cruci care, prin icoanele zugrăvite actualizează momentele dramatice încărcate de suferință mântuitoare, petrecute în Vinerea Mare. La fiecare popas au fost citite pericope evanghelice adecvate, rememorându-se istoria faptelor ce au

marcat omenirea, împlinindu-se, astfel, cuvintele Sfintei Scripturi, că: „Fiul Omului trebuie să pătimească multe și să fie defăimat de bătrâni, de arhieriei și de cărturari și să fie omorât, iar după trei zile să învieze” (Marcu 8, 31).

La finalul slujbei preotul paroh Marius Sfercoci a rostit un cuvânt de învățătură, evidențiind importanța asumării crucii în plan personal, urmându-I Domnului într-un mod liber și responsabil, mulțumindu-le, totodată, credincioșilor pentru „pelerinajul” făcut împreună pe Calea Crucii.

Crucile, din curtea bisericii parohiale ce compun „Drumul Crucii”, au fost zidite în anul 2007, de către domnul Constantin Bârnoiu, enoriaș al parohiei și crucer de meserie, și prin contribuțiile personale ale credincioșilor.

AGENDA ÎNALTPREASFINȚITULUI PĂRINTE IOAN, MITROPOLITUL BANATULUI

1 martie 2022

A primit pe domnul Ruben Lațcău, viceprimarul Municipiului Timișoara.

2 martie 2022

A primit pe preotul paroh Liviu Bugariu, de la parohia Recaş I, din protopopiatul Timișoara II;

A primit pe doamna prof. Mihaela Ghera, de la Școala Gimnazială din Giulvăz;

A primit pe absolventul de Teologie pastorală, Teodor Geția, din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Voinea Ijeconi, de la parohia Timișoara Zona Soarelui-Sud, din protopopiatul Timișoara II.

3 martie 2022

A primit pe Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului;

A primit pe preotul paroh Ioan Last, de la parohia Cireșu, din protopopiatul Lugoj, dimpreună cu domnul ing. Vasile Cotuna, din Lugoj;

A primit pe preotul paroh Mihai Herghelegiu, de la parohia Satchinez, din protopopiatul Sânnicolau Mare;

A primit pe domnul Lucian Trifonescu, primarul localității Banloc;

A primit pe absolventul de Teologie pastorală, Octavian Szala, din Timișoara;

A primit pe domnul prof. Cătălin Moisescu, din Lugoj.

4 martie 2022

A primit pe doamna prof. Roxana Isac, de la Școala Gimnazială Dumbrăvița;

A primit pe domnul prof. Ovidiu Carp, de la Școala Gimnazială Făget;

A primit pe monahia Harisa Cruceanu, stareța mănăstirii „Izvorul Miron”, Românești, din protopopiatul Făget;

A primit pe doamna arhitect Elena Laszlo, din Timișoara;

A primit pe preotul Dorin Covaci, protopopul Oficiului protopopesc Făget;

A primit pe domnul Ioan Roșca, președintele Asociației Culturale „Nicolae Ursu”, din Șanovița;

A primit pe domnul Gheorghe Hleba, președintele filialei Timiș, a Uniunii Ucrainenilor din România;

A primit pe preotul paroh Sorin Ghilezan, de la parohia Carani, din protopopiatul Timișoara I.

6 martie 2022

A paticipat la Sfânta Liturghie la parohia Timișoara Fratelia, rostind cuvântul de învățătură.

7 martie 2022

A primit la reședința mitropolitană pe Excelența Sa, Botond Zákonyi, Ambasadorul Ungariei la București;

A primit pe domnul Dan Caxi, din Timișoara;

A oficiat slujba Canonului cel Mare, a Sfântului Andrei Criteanul, la catedrala mitropolitană.

9 martie 2022

Cu prilejul zilei deținutului politic din România, a oficiat la Catedrala mitropolitană o slujbă de pomenire și de cinstire a vrednicilor înaintași care au suferit și au murit „în lagăre, închisori și deportări” ori în timpul confruntărilor cu organele de represiune ale puterii comuniste, pentru apărarea dreptei credințe și a valorilor noastre naționale, pentru libertatea și demnitatea poporului roman. Evenimentul s-a desfășurat în colaborare cu Asociația Foștilor Deținuți Politic din România, filiala Timișoara;

A oficiat slujba Canonului cel Mare, a Sfântului Andrei Criteanul, la biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, din Lugoj.

10 martie 2022

A primit pe domnul Alin Nica, președintele Consiliului Județean Timiș;

A primit pe domnul plutonier-major Remus Mezinca, purtătorul de cuvânt al Inspectoratului Județean de Jandarmi Timiș.

11 martie 2022

A primit pe domnul prof. univ. dr. Teodor Pătrăuțiu, de la Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, din Arad;

A primit pe domnul arhitect George Stanciu, din Săcălaz.

13 martie 2022

A oficiat Sfânta Liturghie la Catedrala mitropolitană.

14 martie 2022

A primit la reședința mitropolitană o delegație militară condusă de domnul general dr. Dan Ionescu, comandantul Brigăzii 18 Infanterie Cercetare Supraveghere Decebal.

15 martie 2022

A primit pe preotul paroh Ioan Sălvân, de la parohia Giarmata, din protopopiatul Timișoara II;

A primit pe preotul paroh Dan Cosmin, de la biserica cu hramul „Sf. Cosma și Damian”, din cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență „Pius Brînzeu” Timișoara, respectiv pe preotul coslujitor Bogdan Neaga;

A primit pe preotul paroh George Giurgiu, de la parohia Timișoara Blășcovici, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe preotul paroh Dan Spătaru, de la parohia Pustiniș, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe domnul prof. drd. Andrei Racu, din Timișoara;

A primit pe domnul colonel Sorin Homeag, comandantul Spitalului Militar de Urgență „Dr. Victor Popescu”, din Timișoara.

16 martie 2022

A primit pe domnul Dominic Fritz, primarul Municipiului Timișoara;

A participat la paraclisul mitropolitan din incinta „Colegiului Național C.D. Loga” din Timișoara, unde a avut loc debutul conferințelor prepascale organizate de Facultatea de Teologie din Timișoara.

Totodată, în cadrul acestei întâlniri a avut loc prezentarea volumului intitulat „Biserica Ortodoxă și provocările viitorului”, editat de pr. prof. dr. Mihai Himcinschi și diac. lect. dr. Răzvan Brudiu, cadre didactice la Facultatea de Teologie din Alba Iulia.

19 martie 2022

A binecuvântat desfășurarea Olimpiadei Naționale de Religie, Etapa Județeană, desfășurată la Liceul Teologic Ortodox „Sfântul Antim Ivireanul”, din Timișoara.

20 martie 2022

A oficiat Sfânta Liturghie în biserica cu hramul „Înălțarea Domnului”, din Făget.

21 martie 2022

A primit pe preotul Emanuel Popescu, de la Spitalul Clinic Județean de Urgență „Pius Brînzeu” din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Ciprian Goguț, de la parohia Iacea Mare, din protopopiatul Sânnicolau Mare;

A primit pe preotul paroh Ciprian Berariu, de la parohia Racovița, din protopopiatul Lugoj, dimpreună cu domnul Ion Ionescu, epitropul bisericii;

A primit pe preotul asist. univ. dr. Iosif Stancovici, de la Facultatea de Teologie din Timișoara;

A primit pe domnul prof. Octavian Baloș, din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Cosmin Panțuru, de la parohia Timișoara Sf. Ilie – Fabric, dimpreună cu preotul coslujitor Daniel Alic;

A primit pe preotul paroh Cristian Laichici, de la parohia Șanovița, din protopopiatul Lugoj.

22 martie 2022

A primit pe domnul ing. Ioan Bohăncanu, primarul localității Beba-Veche, dimpreună cu preotul paroh Viorel Pescar, din localitate.

23 martie 2022

A primit pe domnii Țăran Ioan, respectiv Novac Alexandru epitropii bisericii din Babșa, protopopiatul Lugoj.

24 martie 2022

A primit pe preotul paroh Nicolae Ciucure, de la biserica cu hramul „Învierea Domnului”, din Lugoj, dimpreună cu domnii Gheorghe Ban, Ion Ionescu și Constantin Blaj, consilieri parohiali;

A primit pe doamna prof. Adela Panait, directorul Liceului Teologic Ortodox „Sfântul Antim Ivireanul”, din Timișoara, respectiv pe doamna Maria Jura, administratorul liceului;

A efectuat o întâlnire de lucru cu profesorii de la Facultatea de Teologie, la sediul nou al facultății;

A primit pe preotul Dorin Covaci, protopopul Oficiului protopopesesc Făget;

A oficiat slujba de priveghi, în biserica din parohia Bărăteaz, pentru preotul paroh Ioan Danciu, trecut la Domnul.

25 martie 2022

A oficiat Sfânta Liturghie la parohia Sănandrei Colonie, din protopopiatul Timișoara II;

A participat la „Ziua Poliției Române”, eveniment desfășurat la Inspectoratul Județean de Poliție Timiș;

A participat la inaugurarea Clinicii de Chirurgie Cardiacă Pediatrică, din cadrul Institutului de Boli Cardiovasculare Timișoara;

La slujba Vecerniei, la mănăstirea „Izvorul Miron”, Românești, a oficiat slujba de tundere în monahism, pentru Harisa Cruceru și Teona Ceapă, viețuitoare la mănăstirea în cauză.

27 martie 2022

A oficiat Sfânta Liturghie la parohia Giroc, din cadrul protopopiatului Timișoara I;

În după-amiaza zilei, a oficiat slujba Vecerniei la parohia Timișoara Zona Steaua, din protopopiatul Timișoara I, la finalul căreia a sfințit troița de lemn ce a fost așezată în fața bisericii parohiale.

28 martie 2022

A primit pe preotul paroh Caius Andrașoni, de la parohia Ghiroda Veche, din cadrul protopopiatului Timișoara II;

A primit pe domnul Mihai Ritivoiu, prefectul județului Timiș, dimpreună cu domnul Mircea Băcală, secretarul general al Prefecturii;

S-a întâlnit la Lugoj, cu domnul viceprimar al municipiului Bogdan Ștefan Blidariu, cu părintele protopop Ionuț Furdean, respectiv cu preotul paroh Nicolae Ciucure și membrii Consiliului parohial, al parohiei „Învierea Domnului”;

29 martie 2022

A prezidat examenul de capacitate preotească, sesiunea de primăvară, desfășurat în Sala festivă a Centrului eparhial;

A primit pe preotul pensionar Mihai Petrovici, din Timișoara.

30 martie 2022

A vizitat parohia Sacoșu Turcesc, din protopopiatul Timișoara II.

31 martie 2022

A primit pe domnul Virgil Moraru, de la Iași.

*A consemnat Preotul Marius Sfercoci,
Inspector eparhial*